

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ כי תבוא ♦

מאמדים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים בכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

טו | השומר על צלם אלקים
בקדושה ניצל מחיות רעות
מילתא חדת"א

יב | והשינוך
ניצוץ אורה חסיד לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א | קריאת התוכחה
לפני ראש השנה
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחדת בחיים • מכתלי בית הדין • מגדנות

לחזות בנעם | קריאת התוכחה היא כעין תפלה ובקשה שכתב התקנתו בעם ישראל דברי התוכחה במשך הדורות א
לקוטי שיחות | התוכחה אינה ענין של ענשים אלא סהרה וזכור הכלי ... א
רזא דשבת | פעמים שהאדם פועל לעצמו פתיחת השפע ומפסיד זאת מחמת שדוחק את השעה לחפש מקורות אחרים א
אור לשמים | 'ביום ההוא לאמר' - 'בטח בה' ולא ידאג כלל על מחר ... א
שלחן השחור | עצה לשמחה בעבודת ה' על ידי תורה ומצוות מעשר המסגלת למדת בטחון ב
תפארת שמואל | השגת האמונה והבטחון בכח התפלה ב
דברי בינה | כפי קדשת האכילה וגדל האמונה פן השפעתה על האדם ב
פתוחי חותם | משה רבנו מעורר כל אחד מישאל להכין צידה לעולם הבא ב **אמת ושלום** | מתיקות בעבודת הבורא הבאה מתוך קנאה ודאגה היא עצת הצייר ג
אמת ליעקב | רמזי התעוררות לודוי וחרטה קודם יום הדין הבא עלינו ג
פתוחי חותם | האותיות שמוציא בתפלה בשלמות בונות עולמות עליונים ג
שם משמאל | הדיק דברי המדרש ד
פאר ישראל | אינו דומה שמיעת דברי תורה מפי הצדיק לקריאת דברי תורה בספר ד
מאור ושמש | אכילה בקדשה מגרע התקרבות הבעלי תשובה ד
פרי צדיק | אכילת שבת פאכילת כפורים ד
באר משה | כפי ההכנה והתשובה כן זוכים בראש השנה ד
שם משמאל | יש להתפונן ולצר במחשבה את עבודת הקדש של חדש תשרי ה
חלקת בנימין | כפי שדן את חברו פן דנים אותו משמים ה
אור הגנוז לצדיקים | הקב"ה מחשיב לאדם לזכיות גם את מה שאינו מעלה בדעתו ה
ישמח ישראל | מעלת וחשיבות כל מצוה קלה ה
אור החיים | הצדיקים זוכים להתקרב לפני האור הנערב ולהשתתחוות לפני ה' ללא מסך המבדיל ה
בית אהרן | בתחלה צריך לקים המצוות בלא טעם ומענוג ואחר כך זוכה להרגיש ה
תפארת שלמה | הצדיק הוא כמו גר בעולם הזה ה

אור לשמים | קדם הנסיעה לצדיק יש לבקש עבורו רחמים ה
תפארת שלמה | החוזה מלובלין זיע"א היה מודה בכל יום על שליחת נשמת הרה"ק מארדיטשוב לעולם הזה ה
דברי בינה | נסים ונפלאות על ידי חפצי הצדיק ה
שפת אמת | זכירת השי"ת מיד בעת הקיימה ה
אור לשמים | המשכת השפע בראש השנה לכל השנה ו
נעם אלימלך | כורך עליה גמי - הזכרת יום המיתה בו יצמחו על גופו גמי ועשב ו
דברי צדיקים - אמרי קדש | קריאת התוכחה בלחש - כאמירת סוד ו
חדושי הרי"ם | תכלית הקללות למאס את הגרירות מאד, ובכך נהפכים לברכות ו
אור החיים | אם היו בני אדם יודעים ערבות התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ו
באר משה | חייב מיוחד בלמוד התורה שיהיו הדברים חדשים בעיני האדם כאלו היום נתנו לו מהר סיני ו
שם משמאל | אי אפשר להטהר מאש היצר אלא על ידי אש התורה ו
מהר"י מבבלזא | התפלה על חפצי שמים נענית מיד ו
באר מים חיים | המניח תפלין ללא כוונה ושמחת הלב כמניחן על הכתל ו
ויאמר ישעיהו | אדם שמח בעשרו רק אם בא מחמת מעשיו הטובים ו
דברי שאול | האכלת אלמנה ויתום ולא לאכל לבדו ז
ויאמר שאול | רמז המקראות על יום ראש השנה ז
כתב סופר | השגת העשירות ללא צורך הליכה ממקום למקום ז
זכרון יצחק | מניעת רבוי טובה כדי שישמעו בקול ה' ז
בנין דוד | סבת החטאים שרוצה להתדמות לבריות ז
יוסף אברהם | דקדוק הגרים במצות גורם קטרוג על ישראל ח
ויזרע יצחק | אם ישראל יחטאו מכות מצרים ישובו אליהם ח
דרכי איש | בחוץ לארץ בטל דין קבוע ח
אמרי שפר | סגולת רפואת התורה ח
יוסף אברהם | חביבות מצות התפלה בכל יום כאלו היא מצוה חדשה ח
ארוחת תמיד | שלש תפלות היום כנגד שלשה מיני כפורים ט
חזון למועד | שכר המדקדק באותיות ונקודות וטעמים ט
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד יד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת כי תבא

קריאת התוכחה לפני ראש השנה

לחזות בנעם

רבי אברהם מסטריקוב זי"ע א

קריאת התוכחה היא כעין תפלה ובקשה שיקבר התקינו בעם ישראל דברי התוכחה במשך הדורות

כאשר קוראים ומתבוננים בפרשה זו, נזכרים לראות שכל דברי התוכחה הללו כבר נתקינו בעם ישראל לאורך כל שנות הגלות, וישראל קדשים למודי סבל ותלאות מאז ומעולם, ובכל שנה ושנה לומדים אנו פשט חדש בפסוקי הפרשה, וקללות אלו נתקינו כבר בפעל במשך כל הדורות, וגם בדורות האחרונים, ובדור האחרון בפרט.

וממילא, קריאת הפרשה היא כעין התעוררות תפלה ובקשה לה, שיחיש גאלתנו ופדות נפשנו, ונזכה בקרוב לגאולה שלמה ותכלה שנה וקללותיה (שנת תשנ"ה):

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זי"ע א

התוכחה אינה ענין של ענשים אלא טהרה וזכוה הכלי

לפני ראש השנה, וכן לפני שבועות, קורין בפרשת התוכחה: לפני שבועות – פרשת בחקתי, ולפני ראש השנה – פרשת תבא. אלא שלאחרי פרשה זו קורין פרשה נוספת: לפני שבועות – פרשת במדבר, ולפעמים גם פרשת נשא; ולפני ראש השנה – פרשת נצבים, ולפעמים גם פרשת וילך, בכדי להפסיק בין התוכחה ליום-טוב.

והטעם לזה: בין שהתוכחה אינה ענין של ענשים חס-ושלום, אלא ענין של טהרה וזכוה הכלי, ולכן קורין אותה לפני שבועות וראש השנה – כי, כשם שבגשמיות, לפני שמניחים בתוך כלי דבר חשוב ויקר ביותר, בהכרח להדיח את הכלי, לכלות את 'קללותיה', כלשון הש"ס – כן הוא גם ברוחניות.

כדי לקבל המשכת הגלויים החדשים של ראש השנה בהכרח שתהיה תחלה טהרה הכלי

ולכן, לפני הגלויים דמתן-תורה ולפני הגלויים דראש השנה, שבכל ראש

השנה נמשכת המשכה חדשה שלא היתה מעולם, הינו שאפלו בזמן שבית המקדש היה קים לא היתה המשכה כזו – הרי בכדי לקבל המשכה זו, בהכרח שתהיה תחלה טהרה הכלי.

כלומר, שמבלי הבט על כך שלמשך זמן קצר על-כל-פנים הרי זה יסורים, ובפרט לגבי בן מלך שהוא גם בן יחיד (שהרי כל בני ישראל הם בנים יחידים של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא), ולכן גם כאשר דבר קטן בלבד אינו כדבעי אינו יכול כבר לסבל זאת (ולכן מפסיקים בפרשה, פנ"ל) – אף על פי כן, כדאי אצל 'אבינו אב הרחמן', ואפלו 'אב הרחמים', שלשעה קלה יהיה שלא באפן טוב כל כך, בשביל הדבר היקר שיתן לאחריו זה.

החלוק בין התוכחה של פרשת בחקתי לתוכחה של פרשת כי תבא

החלוק בין התוכחה דפרשת בחקתי, שקורין קדם שבועות, להתוכחה דפרשת תבא, שקורין קדם ראש השנה, הוא – שבבתוכחה דפרשת בחקתי ישנם מ"ט קללות, ובפרשת תבא, צ"ח, ב' פעמים ככה.

ומזה מוכן, שהגלויים דראש השנה הם למעלה מהגלויים דשבועות, ולכן נדרשת גם טהרה יתרה.

העבודה והגלויים דשבועות הם בדרך 'אור ישר', מלמעלה למטה, וכדאיתא בגמרא שמתן תורה היה ענין של גרות, וגר שנתגזר כקטן שנוצר דמי'. מה שאין בן העבודה והגלויים דתשרי ענינם תשובה, 'אור חזר', מלמטה למעלה, ולכן תבת 'תשרי' היא בסדר האותיות ת, ש, ר, שהוא סדר מלמטה למעלה.

ולכן גם ההכנה לשבועות היא העבודה דניסן, איר והתחלת סיון, שהיא עבודת הצדיקים, 'דודי לי ואני לו', מלמעלה למטה; וההכנה לראש השנה היא העבודה דחדש אלול, עבודת בעלי תשובה, 'אני דודי' (אחר כך) דודי לי, מלמטה למעלה.

הגלויים ד'אור חזר' הם למעלה מהגלויים ד'אור ישר', וכידוע מעלת בעלי תשובה על צדיקים. וכן מצוינו גם בלוחות, שלוחות השניות, שנתנו לאחר חטא העגל, למחרת יום הכפורים, הם למעלה מלוחות הראשונות, שנתנו בחדש סיון. והלשון כזה הוא 'בפלים לתושיה' (שמות רבה ריש

פרשה מו) – ב' פעמים ככה. ולכן גם טהרת הכלי שלפני ראש השנה היא כפולה.

וכן הוא גם בענין הגלות והגאולה, שהסבה להם היא חטא ותשובה: שרש הגלות הוא חטא העגל, ובענין הגלות איתא 'לקחה בכפלים', ועל דרך זה בענין החטא שהוא סבת הגלות איתא 'חטאה בכפלים'. ועל ידי זה באים להגאולה, שהיא 'נחמה בכפלים', כמו שנאמר 'נחמו נחמו' (ח"ב עמ' 392-393)

אמונה ובטחון

רזא דשבת

רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זי"ע א

פעמים שהאדם פועל לעצמו פתיחת השפע ומפסיד זאת מחמת שדוחק את השעה לחפש מקורות אחרים

ובכא עליך כל הקללות האלה וירדפוך והשיגוף וגו' (כח מה). וצריך לדיק פונת כפל הלשון 'ובכא עליך והשיגוף'. ובסייעתא דשמיא יתפרש, כי חס ושלום יכול להיות, שאחרי בקשות ותפלות פועל האדם שיפתחו לו שערי ההצלחה והשפע נשפע לו אל מקומו.

ועל ידי הפסקות בטחון האמתי, הולך לחפש הצלחות במקום אחר, בחינת כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו (ברכות סד.), וגם שמה לא מחכה על הצלחתו שיבוא, ושב ובא אל מקומו הראשון, ואז כבר הגיע שפעת ברכתו להמקום שברח משם.

והקדוש ברוך הוא מברך את בני ישראל ובכא עליך כל הברכות האלה והשיגוף, ששיגוף אותך במקומך ולא תברח מפני הברכות כהנ"ל אלא שיבואו הברכות אליך והשיגוף כדי שנוכל לקים כי תשמע בקול ה' אליך:

אור לשמים

רבי מאיר מאפטא זי"ע א

'ביום ההוא לאמר' - 'יבטח בה' ולא ידאג כלל על מחר

ויצו משה את העם ביום ההוא לאמר (כו יא). בהקדם פרוש הפסוק 'והאמן בה' וכו' (בראשית טו ו), וכבר פרשנו דהינו שאברהם אבינו עליו השלום פעל בעבודתו

ובטחון, ולפיכך הוא מצות עשה.

וזהו הפרוש שהתקין משה שלש תפלות להתפלל בכל יום, להאמין בהשם יתברך כי הוא כל יכול, והכל הוא בהשגחתו, וכמרמז בפרשה בשרש מצות בכורים:

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זי"ע א

כפי קדשת האכילה וגדל האמונה כן השפעתה על האדם

לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא (כו יד). הנה איתא בזהר הקדוש [ח"ב סב:], שאסור לאדם שיאכל קדם שיתפלל על מזונו. כי צריך כל האדם, אפלו בעת שהשלחן עומד לפניו מסדר, להאמין שהשם יתברך מזמין אליו מזונותיו וכו'.

וזה לא אכלתי באני ממנו, שלא אכלתי באני ובכחי ממנו, רק האמנתי שהכל הוא מטובת השם יתברך.

ולפי כח קדשת המאכל שאדם אוכל בקדשה ובטהרה, בשעת אכילה, כך נשפע לו לעבוד השם יתברך בכח הנה. וכמו שכתוב באלהיו (מלכים א יט ח) 'וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום ויבא הר אלקים' וגו', דהינו שהאכילה היתה נותנת לו כח שיבוא להר אלקים.

וזה לא אכלתי באני ממנו, הינו שלא אכלתי בכחי, רק האמנתי שהכל הוא ממנו יתברך. ולא בערתי ממנו בטמא, שלא העברתי מכח זה האכילה להטמא חס ושלום, שהוא סטרא דמסאבא, לולא היתה קטרוג על זה, ולא הייתי צריך לתת ממנו למת. אדרבה היתה נותנת כח לשמע בקול ה' ולעבוד עבודתו יתברך.

להגיע לשמחה בעבודת ה' על ידי תורה, וגם על ידי מצות מעשר שמסגל למדת בטחון, וגם תבת 'כל' רומז למעשר הנקרא 'כל' [עין במגלה עמקות פרשת ראה בד"ה עשר תעשר].

וכיון שאדם זוכה לבטחון, אז נמתק ממנו כל מיני מרידות וצער, כי שרש כל הצרות מחמת העדר אמונה ובטחון חס ושלום (שער הצדקה פרק ו):

תפארת שמואל

רבי שמואל צבי מאלכסנדר זי"ע א

השגת האמונה והבטחון בכח התפלה

ומצות בכורים מורים על בטחון ואמונה, במה שכורך גמי על הפרי שבכרה, מראה לכל כי הוא מאמין כי הכל הוא בהשגחת הבורא ברוך הוא ולא כחו ועצם ידו.

וזה שאמר המדרש (תנחומא תצא א), צפה משה ברוח הקדש וראה שבית המקדש עתיד לתרוב והבכורים עתידין לפסק, וחקילה פסק כח אמונה ובטחון חס ושלום, עמד והתקין שלש תפלות בכל יום.

כי תפלה הוא ענין אמונה, שאם לא כן למה הוא מתפלל, וכמו שכתב בעל העקדה ובספרים הקדושים, כי ענין תפלה הוא מצות עשה מן התורה 'ולעבדו בכל לבבכם' (דברים יא יא), והלא הוא אף שאלת צרכיו ואיך יתכן לקרואה בשם מצוה.

אך באור הענין, ודאי התפלה מצות עשה, שמאמין ובוטח בהשם יתברך שישמע תפלתו ויעזרהו ברב טוב, שאם לא כן למה הוא מתפלל ואל מי מתפלל, נמצא עקר ענין תפלה הוא לבוא לידי אמונה

שהמשיך ונטע אמונת אלהי עולם גם לדורותיו הבאים.

וזה פרוש הכתוב: ויצו משה את העם ביום ההוא לאמר, דהינו שצוה לעם שיקבע אמונתו יתברך שמו בלבבם ולא ידאגו כלל, ומה ש'ביום' ההוא לאמר, ולא ידאגו לצורך מחר ויבטחו בו יתברך שמו:

שלחן הטהור

רבי אהרן ראטה זי"ע א

עצה לשמחה בעבודת ה' על ידי תורה ומצות מעשר המסגלת למדת בטחון

והנה כתבתי בשם הרב הקדוש בעל מאור עינים, כי נתינת מעשר מסגל לבטחון, ואפשר לרמז, כי מעשר רומז ליו"ד, אשר מספרה עשר, והוא בחכמה, ומשם נשפע לכל הט' ספירין קדישין, וגם בטחון תלוי בזה המדה [במובא בפרי עץ חיים שער התפלה] וכו'.

וגם מעש"ר נוטריקון ר"ץ מ'מנו ש"ר ענינות, וכתוב (דברים יד כב) 'עשר תעשר', תעשר' עולה כמספר מ'ש שר עני', כי על ידי נתינות מעשר מש ממנו הענינות.

והנה כמו שהתורה מסגלת להביא שמחה להאדם, דכתיב (תהלים יט ט) 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', ככה מצות מעשר.

והנה התורה הקדושה אמרה 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וטוב ללב מרב כל' (כח טו), והראשי תבות של אלו הדברים הוא עולה כמספר תורה, וגם עולה מעשר עם הכולל.

ורמזה תורתנו הקדושה שיהיה לה עצה

פרשת כי תבא

והכא נמי אם יש לו עשר הרבה, כל ימיו בדאגה, דשמא יפסיד הממון שהוא או יגנב, וכמו שאמר התנא (שם פ"ב מ"ח) מרבה נכסים מרבה דאגה. אם כן, לא שייך קורת רוח ומנוחה בעולם הזה בשום אופן, והמנוחה והקורת חיים האמתיים הם בעולם הבא.

המנוחה האמתית היא בעולם הבא

ועל זה בא משה רבנו עליו השלום להזהיר לכל ישראל ולומר לו,

שאמר התנא (אבות פ"ד מ"ז) יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה.

בעולם הזה אין שייך קורת רוח ומנוחה

משום דלא שייך קורת רוח והנחה ושלווה כי אם בעולם הבא, אבל בעולם הזה לא שייך שם מנוחה וקורת רוח, דאם ישבע הרבה קוץ בנפשו, ואם ירעב ימאס חייו, ואם יהיה ממצע צדין יש לו אגחה שלא השלים רצונו.

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה (כו א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זי"ע א

משה רבנו מעורר כל אחד מישראל להכין צידה לעולם הבא

אפשר לרמז, דבא משה רבנו עליו השלום לעורר לכל אחד ואחד מישראל להתכונן ולהקין לו צידה לאותו עולם, שהוא עולם המנוחה והשלווה, וכמו

דבר קדשה שיש למטה יש דגמתו למעלה, והאותיות שיש לנו יש דגמתן רוחניים למעלה, וכשאנו מעוררים אותם למטה מתעוררים למעלה ונבנו עולמות על ידיהם. ובפרט מן הפרט [בזמן התפלה] שהוא שעת תקון הארבעה עולמות ומצבם ומעמדם, באותה שעה נעשית פעלה גדולה על ידי מוצא האותיות, כמבאר בזהר הקדוש (ח"ב רסב:) ובדברי רבנו האר"י ז"ל (שער הכונות דרושי תפילת השחר דרוש ב).

ולזה צריך ישוב הדעת ויראת שמים לכוון האדם דעתו ושפתיו לבלתי ידח ממנו נדח, דהינו שלא יהיה קורא במרוצה עד שיבוא לידי דלוג והכלצה, כי בזה עושה פגם למעלה. והפגם אם מפסיק בשיחה, כי חס ושלום בא לתקן ונמצא מקלקל.

בגלות שאין קרבות נבנים העולמות
ע"י התפלה

וזהו שבא לרמוז כאן, ובניית שם סופי תבות ת"ם גימטריא 'גלות' עם הכולל, כלומר, אף על פי שחבר בית המקדש ובטלה עבודה, אפלו הכי גם בגלות תוכל לעשות תקון ולבנות עולמות למעלה. והנה כל עקר הבנין הוא לשכינת עזנו.

וזהו שאמר ובניית שם, לרמוז לימי הגלות הרמוזה בסופי תבות ובניית שם כאמור, דהינו אפלו בימי הגלות יכול אתה לבנות מזבח למעלה שהוא בנין ותקון שכינת עזנו. וזה הבנין שאתה בונה הוא על ידי האותיות, וזהו שאמר מזבח אבנים, הם האותיות הנקראים 'אבנים' כאמור, שעל ידי האותיות שאתה מוציא בשפתך אתה בונה למעלה:

המפסיק בתפלתו פוגם ומקלקל

רק השמר לך ושמר נפשך מאד שלא תפסק בהם בשיחה, וזהו לא תניף עליהם ברזל, שהרי נמצאת בונה מצד זה וסותר מצד זה. ואפלו לא הפסיק בשיחה רק הפסיק בשיחה, הכל קרוי הפסק.

והנה ברזל עם הכולל גימטריא 'פסק', ובא לרמוז, אם פסקת בתוך דברי תפלה, בין בשיחה בין בשיחה, הכל קרוי הפסק, והוי הנפת עליהם ברזל וסותרת כל מה שבניית, לכן השמר מאד שלא תפסיק:

זהו בבטוי האותיות

זאת ועוד, השמר שתוציא האותיות מפיו שלמות, שלא תהיה בולע אותם, וזהו שאמר אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלהיך, דהינו שתוציא האותיות שלמות, ובזה תוכל לבנות על ידם את מזבח ה' אלהיך וראוי להעלות עולות:

יום הדין הבא עלינו

הענין מרמז, דהנה השכינה הקדושה שוכנת בתוך כל אחד ואחד מישראל, וכאשר חס ושלום יתנהגו שלא פשוה יגרום חס ושלום סלוק הקדושה ממנו.

והנה קודם בא יום הקדוש והנורא יום הדין והמשפט הבא עלינו לטובה דכל באי עולם יעברון לפניו בבני מרון, צריך כל אחד ואחד להתנדות לפני הבורא כל העולמים, ויאמר בפה מלא, כי עקר הדין הוא בפה:

בערתי הקדש מן הבית – אני בעצמי בערתי הקדשה ממני בעשותי הרע בעיניך. וגם נתתיו ללוי – הוא הנצר הרע המתלזה ומתחבר באדם בצאתו לאור העולם, פרוש שהלכתי אחר תאוות לבי הרע.

לגר – גם הוא נקרא גר, על שם שעושה אותנו כגרים וכנכרים לפני אבינו שבשמים. וליתום – שעושה אותנו פיתומים כאשר חלילה אין לנו אב. ולא למנה – שעושה אותנו כאלמנה, על דרך שמבאר במשלי (ד יט) 'אין האיש בביתו'. ככל מצותך אשר צויתני, 'ככל' מלשון פליון, הביאנו עד אשר פלינו מצותיך אשר צויתנו. ככה יתודה ויתמרמר כל אחד ואחד לפני הבורא כל העולמים ויתחרט מעמקא דלבא בקבלה על עצמו שלא ישוב עוד לכסלה, ועל ידי זה תמלא עלינו רחמים בעל הרחמים ויוציא לאור משפטנו ונזקה לשנה טובה וברכה וחיים ושלום וכל טוב אמן בן יהי רצון:

ובניית שם מזבח לה' אלהיך מזבח אבנים לא תניף עליהם ברזל. אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלהיך והעלית עלי עולת לה' אלהיך, וזבחת שלמים ואכלת שם ושמתה לפני ה' אלהיך. וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב (כז ה-ח)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

האותיות שמוציא בתפלה בשלמות
בונות עולמות עליונים

אפשר לרמוז, דהאותיות הנקראות 'אבנים', כמו שכתוב בספר יצירה (פ"ד מט"ו) שתי אבנים בונות שני בתים. ועוד, ממקומו הוא מקרע, דכתיב (שמות לא יח) 'לחת אבן'.

והנה על ידי תפלה וקריאת שמע וספר תורה נבנים עולמות עליונים על ידי האותיות שאנו מוציאים מפינו, דכל

הרחק עצמך מהכלי העולם הזה, כי לריק אתה יגע, כי יצרך משיאך ומטרידך בהכלי העולם בטענת שתמצא מנוחה ותהיה מנוכדי ארץ, כי כשתבונן בדבר תבין ותשכיל כי אין שום מנוחה בעולם הזה כמו שאמרנו, והמנוחה לא שיכא כי אם באותו עולם, שהוא עולם המנוחה האמתית.

הרמז בלשון הפסוק | השמחה השלמה

כשיזכה לעולם הבא

וזהו והיה כי תבוא אל הארץ, והיה לשון שמחה. וכך אומר לו, שמחה לך כשתבוא אל הארץ היא ארץ חיים שהיא עולם הבא, וזהו היא השמחה השלמה, שהיא שמחה בלי שום דאגה.

והארץ הזאת שהיא ארץ חיים, היא אשר ה' אלהיך נתן לך נחלה, וזהו היא נחלה שאין לה הפסק, לכן זו היא השמחה השלמה, אם זכית לה, וירשתה וישבת בה, דזו היא הירשה והישיבה העקרית:

ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך ולביתך (כו יא)

אמת ושלום

רבי משה יהיא אל אלימלך מלברטוב זיע"א

מתיקות בעבודת הבורא הבאה מתוך
קנאה ודאגה היא עצת היצר

יש בני אדם שעובדים את השם יתברך מחמת דאגה או מחמת קנאה, או מחמת רם הלבב להתיישר בפני בני אדם, הינו על ידי שנעתקו מקו האמת ירא היצר הרע כשלא ירגישו שום ענג אז בעבודת ה' – על ידי זה ישתוקקו לעבודת ה' אמתי ויטהרו מחשבותם לבנו דעותיהם ולבכם לה' ויזכו לאור האמת, ועל ידי זה יבטל בחינת שקר הינו היצר הרע – שלא יוכל לשלוט עליהם.

מה עושה היצר הרע לאנשים כאלו, מטעים להם מתיקה וערבת בעבודת ה' על ידי קנאה או על ידי דאגה, אשר הוא הפוך אמתית עבודת ה', כמו שאמר הכתוב 'ושמחת בכל הטוב לפני ה' אלקיך' ועוד כתיב בתהלים (ק ב) 'עבדו את ה' בשמחה' (אות קכא):

בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולא למנה ככל מצותך אשר צויתני (כו יג)

אמת ליעקב

רבי יעקב יצחק מבלגדוב זיע"א

רמזי התעוררות לודוי וחרטה קודם

מציאה אין לו מי שיקנהו החפץ, מה שאין בן כששלוהו לקנות אי בעל החפץ מקנהו לו, לכן יש בו משום גזל. וכמו כן הוא כאן, דאף שרואה בספרים הקדושים מאמרים נעימים, עם כל זאת אין לו מי שיקנהו הדברים שישתמשו בלבו ויעשו בו רשם. מה שאין בן כששומע הדברים דברי נעם מפי צדיק, איז הוא מקנהו לו ומשריש אותם בקרבו. ועל כן צריכים לנסע להצדיק כדי לשמע מפיו דברי אלקים חיים:

• לשונות של אור •

אכילה

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
אכילה בקדשה מגרע התקרבות הבעלי תשובה

ושמעתי מהרה"ק האלקי האב"ד דק"ק נשחזי זצוק"ל, כי מפני זה יאירע לבעלי תשובה שחוזרים לקלוקלם אחר כך, מפני שאין נזהרין באכילתם לאכל בקדשה, וע"י כו הניצוצים המגלגלים בהמאכלים ההם מושכים אותם אחורנית

(עהפ"ס ובאת):

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א
אכילת שבת כאכילת בכורים

בשבת הישראל הוא כמקריב בכורים ואוכל בכורים, ומועיל אכילת שבת לתקן כל האכילות של ישראל, שיהיה בכל הטוב שלא יהיה בהם ערוב רע:

אלול

באר משה

רבי משה אלקים בריעה מסוד'ניץ זיע"א
כפי ההכנה והתשובה כך זוכים בראש השנה

החיוב מטל על כל אדם מישאל וכו' לעשות לעצמו ההכנה בגדל התשובה על ר"ה, יום המשפט הקדוש, לשוב מקדם לפניו ית' באמת ובתמים, טרם יצא דבר המלך מלכו של עולם, לפקד על איש כדרכיו וכפרי מעלליו. ובודאי שע"י ההכנה בתשובה שלמה השי"ת ב"ה מרחם על בניו

בן תלך, וכבר משלנו משל לנכנס בפלטין ובעודו בבית השער יוצא מצד אחר. אף שמיצה המתבקשת, היא כשנקלטת בעמק הלב, שהלב נתרשש ונתפעל משמיעה זו, וזה נקרא ש'נכנס דלת לפניו מדלת' ולא נשאר בפתח החיצון.

ושכיחים בענין זה הרבה טעיות ודמיונות, עד שלפעמים נדמה לאדם שנתפעל והדברים נכנסו לעמק לבו ובאמת עדין מבחוץ, והנפיון האמתי בזה – אם הוא רודף אחר פנות התורה, ולא לצאת ידי חובת שטחיות הצווי, אלא מבין ומאזין ומקשיב מה התורה דורשת ממנו.

וידועים דברי הרמב"ן (בפרשת קדושים) שאדם יכול להיות נכל ברשות התורה, והינו כאשר יסתפק רק בשטחיות הצווי.

אבל החודר לתוך פנות התורה ומכין את לבבו ומקבל עליו לעשות פנימיות הפונה, זה נקרא ש'נכנס דלת לפניו מדלת'. וזה עצמו הוא הפרוש 'ששמועותיו לי', הינו פנימיות הפונה. וזהו 'אם שמע תשמעו' הינו שמיעה כפולה, וזהו 'לקול ה' אלקיך', שידוע ההפרש בין קול לדבור, שדבור הוא בהתגלות על ידי ה' מוצאות הפה וקול הוא בפנימיות (שנת תרע"ה):

(תרע"ה):

מסכת אבות – פרק ד

שמואל הקטן אומר בנפל אויבך אל תשחמ וגו' (פ"ד מ"ט)

פאר ישראל

רבי ישראל שלום יוסף מבוהוש זיע"א

אינו דומה שמיעת דברי תורה מפי הצדיק לקריאת דברי תורה בספר

ויספר על אבי אדוני זקני הרב הקדוש מאפסא זצ"ל, שאמר לפני העולם תורה מספר של"ה הקדוש, וס"ם שאף שפל אחד יכול לראות וללמד הדברים בספר, עם כל זאת אינו דומה שמיעה לראיה. ומצינו בן במשנה שמואל הקטן אומר בנפל אויבך אל תשחמ וגו'. וקשה הלא פסוק מפרש הוא (משלי כד י), ומה חדש שמואל הקטן בזה שהמאמר מתייחס על שמו, אף הינו פנ"ל, מטעם שאינו דומה שמיעה לראיה.

והנה גם הסביר נותנת בן, וכדמצינו שקטן המוצא מציאה וקא אחר וחספה ממנו אין בו משום גזל, ואם שלחוהו לקנות חפץ וקא אחר וחספה ממנו הרי זה גזל גמור. וטעם הדבר, כי קטן אין לו דעת לזכות, לכן כשמוצא

אמירת הקרבנות נחשבת כמעשה

הוסיף ואמר וזבחת שלמים ואכלת שם, להורות בא, דהקרבנות שאנו אומרים בתפלתנו, על ידי אמירתנו נחשב לנו כאלו עשינו אותם במעשה, כמו שנאמר (הושע יד א) ונשלמה פרים שפתינו. וזה שאמר על ידי אבנים שלמות שהם האותיות שמוציא בתפלה בתקונו, בזה נחשב כאלו בנית מזבח והעלית עליו עולת וזבחת שלמים ועשית כל משפטי הקרבנות:

בקריאת שמע מקום מצות למוד תורה

הוסיף ואמר וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב, לרמוז על מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מנחות צט:) דכל המקום תפלה וקריאת שמע בבקר ובערב כאלו קים והגית בו יומם ולילה' (יהושע א ח).

וזהו שאמר וכתבת על האבנים, הם האותיות שאתה אומר בשעת תפלה וקריאת שמע, בזה נחשב עליו כאלו כתובים שם כל דברי התורה ולמדת אותם, לכן הזהר מאד בזה:

והיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלקיך (זהו שאמר הכתוב 'אשרי אדם שמע לי' (משלי ח לד), מהו 'אשרי אדם שמע לי', אמר הקדוש ברוך הוא אשרי לאדם בשעה ששמועותיו לי, מהו 'לשקד על דלתתי', אמר הקדוש ברוך הוא, אם הלכת להתפלל בתוך בית הכנסת אל תעמד על הפתח החיצון להתפלל שם אלא הוי מתפונ להכנס דלת לפניו מדלת, לשקד על 'דלתי' אין פתיב כאן אלא על דלתותי וכו', דברים רבה ז ב) (כח א)

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

הדיוק בדברי המדרש

ויש להבין, דמה רבותא היא זו שלא לעמד בפית החיצון, ומהו הלשון 'בשעה ששמועותיו לי', דבפשיטות שישמע להשם יתברך ולא לזולתו, זה אין צריך לומר, דפשיטא היא, ובודאי רמז יש בדבר.

לב האדם נקרא 'בית הכנסת' על שם כנוס כל כחותיו והרגשותיו

ונראה דלבו של אדם נקרא בית הכנסת שבו מתפנסין כל כחותיו וכל הרגשותיו. והאזנים הן פתחי הלב, ובמדרש (דב"ר פ"ה) האין לגוף קנקל לפלים.

שמיעה אמיתית הנקלטת בעמק הלב ומתרגש ומתפעל ממנה

אך לא כל השמיעות שוות, יש שמיעה חיצונית שאינה נכנסת לעמק הלב אלא בחיצוניותו, וממילא לעמת שבאה

צדיקים

אור לשמים

רבי מאיר מאפטא זיע"א

קדם הנסיעה לצדיק יש לבקש עבורו רחמים

שמעתי מכבוד אדמו"ר מו"ה יעקב יצחק זצלה"ה מלובלין וכו', כשאדם נוסע לאיזה צדיק עבור איזה ענין שצריך לו, צריך מקדם לבקש רחמים עבור הצדיק, ועל ידי זה נפעל ענינו (פרשת משפטים – עהפ"ס ברוך אתה בבורך):

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

החזקה מלובלין זיע"א היה מודה בכל יום על שליחת נשמת הרה"ק מבארדיטשוב לעולם הזה

נשמע מאת כבוד אדמו"ר הרה"ק מלובלין זי"ע, שכל ששה עשר שנים שהיה הרה"ק מבארדיטשוב חי לפניו, הנה בכל יום ויום היה מיחד לו שעה אחת להודות ולהלל להשם יתברך אשר שלח לעוה"ז נשמה גדולה וקדושה של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע (ד"ה א"י ושמחת):

דברי בינה

רבי יעקב יצחק מביאלא זיע"א

נסים ונפלאות על ידי חפצי הצדיק

מספרים בשם הרה"ק מנעשכ"ז זי"ע, שאמר שבהפלי שנתן לו רבו הרה"ק הרבי רבי מיכל זי"ע, בזו הפלי יש לו פח לעשות נסים ונפלאות, ע"י שהיה מפורר מעט אבק מהפלי הזה, ונתן מזה להחולים לשתות. ואמר, שאם רבו היה נותן לו השלחן אשר ישב עליו, היה ביכלת להחיות מתים בזה. עכדה"ק. והענין מזה הוא: כי בדבר קדוש, נשאר בו הרשימה מהקדשה תמיד. והפלי אשר הצדיק האמתי משתמש בה, יש בה חיות וקדשה מהצדיק הזה, ועי"ז היה הפלי הנ"ל סגולה ורפואה (עהפ"ס והותיר):

קימה

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

זכירת השי"ת מיד בעת הקימה

והוא עצמו מצות הכפורים, להיות ראשית כל דבר לשמו ית'. וכן אמר מור"ז זי"ל

באמונה, זה משאיר ואינו מחשבו לזכויות, והקב"ה אומר, אני מחשבו (עהפ"ס ברוך טנאך):

חזוק

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א

מעלת וחשיבות כל מצוה קלה

מזה יוכל כל איש לחזק את עצמו והיה איד שיהיה, אם יזכה לעשות אפלו מצוה אחת ומחשבה טובה אחת כל ימי חייו די, וגם לבוש ולהכלם על רע מעשיו ועל אבוד זמנו עד עתה שלא עשה מצוה, בראתו יקרת ערך חשיבותם (ד"ה וענית ואמרת):

מתיקות

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

הצדיקים זוכים להתקרב לפני האור הנערב ולהשתחוות לפני ה' ללא מסך המבדיל

ואמרו 'השתחוית לפני ה' – בזה העיר ה' רוח חיים בטובה המפלאת בעדו המפלג אשר יזכו אליו הצדיקים, והוא שתתקרב נפש הצדיק לפני אור הנערב ותשתחוה לפניו באין מסך מבדיל, אשרי נפש אדם שתגיע לגדר מפלג בזה, והוא אמרו 'השתחוית לפני ה' אליהו, שם תכיר הנפש אליה:

בית אהרן

רבי אהרן מסקלין זיע"א

בתחלה צריך לקיים המצוות בלא טעם ותענוג ואחר כך זוכה להרגיש

בן צריך כל בר ישראל לעשות בתחלה מצות השי"ת וגם שאינו מרגיש שום טעם ושום תענוג בהמצות, רק בהאמונה שהשי"ת צוה לעשות, ואחר כך עזרו השי"ת שמרגיש טעם ותענוג גדול בעשיות המצות (עהפ"ס היום הזה):

עולם הזה

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

הצדיק הוא כמו גר בעולם הזה

והגר אשר בקרבו, כי בן הוא הצדיק הוא כגר בעולם הזה, והוא בבחינת גלות בעולם הזה, שעובר דרך עולם הזה כמו הגר, כי כל עניני עולם הזה וחספז אינם נחשבים אצלו לכלום (ד"ה א"י ושמחת):

הנעימים ועמו ישראל, ומוחל וסולח להם על כל עונותיהם, ובאים לפניו ברו"ה זכים ונקיים מכל סיג ופגם, ובלא שום חטא ועון, ויוציא לאור משפטים ומצוה אותם במשפט (עהפ"ס ברוך אתה בבורך):

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

יש להתכונן ולציר במחשבה את עבודת הקדש של חדש תשרי

ונראה דיוהי הכנת אלול קודם ראש השנה, לבלי יקרב לעבודת החדש השביעי אלא בהכנה וציור מקדם במחשבתו לפני מי הוא עומד ועובד עבודתו שבלב, ותקיעת שופר ויתר מצות שבחדש תשרי. ולזה צריך הרגל רב. ונקבע לזה חדש אלול, וכולי האי ואולי (תרע"ב):

העצה כיצד לעורר בלבו תשוקה נמרצת עד כלות הנפש

שכל אדם יציר במחשבתו כאלו הוא משלך בגעל נפשו, והושיט הקב"ה היום את ימין חסדו ולקח אותו להיות לו לעם והוא יקרא שמו ית' עליו, שנה מעורר חפץ ותשוקה נמרצת עד כלות הנפש כמובן (תרע"ט):

זכות

חלקת בנימין

רבי בנימין מזאלוזיץ זיע"א

כפי שדן את חברו כן דנים אותו משמים

שמעתי אמרים מפי הישיש הותיק איש אלקי מו"ה ישראל בעש"ט זצלה"ה וכו', שאם אדם מלמד חוב על איזה רשע ופוסק עליו את הדין ואומר שראוי הוא שיבא עליו פרעניות בזה וכו', אזי זה הדין בעצמו פוסק על עצמו וכו', משא"כ אם דן אותו לזכות ואומר שהוא מגשם הרבה ויש לו חמר עבור עד שא"א לכבש את יצרו, וכיוצא מן הזכותים שאפשר לדנו, אזי מלמד הזכות הזה על עצמו (עהפ"ס וירר מצרימה):

אור הגנוז לצדיקים

רבי אהרן מאפטא זיע"א

הקב"ה מחשיב לאדם לזכויות גם את מה שאינו מעלה בדעתו

מחשב האדם לעצמו מצוה, את ההליכה לבית הכנסת – שאז מניח טלית ותפליו ומתפלל, אבל החזרה מבית הכנסת – מה שהולך לבית המדרש ולומד מעט איזה שעורין ואחר כך הולך ועושה מו"מ

לאומרי אין כמוך באלקים' (עהפ"ס היום הזה):

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

אי אפשר להטיר מאש היצר אלא על ידי אש התורה

היצר הרע שהוא אש, נכנס בתוך תוכו של האדם ואינו יוצא ממנו ע"י שום דבר רק ע"י דברי תורה הנקראת אש וכו', וכמו פלים הפלועים על ידי אש - אין הפלוע יוצא ע"י הגעלה אלא על ידי האש ששורף במקומו (שנת תרע"ב):

תפלה

מהר"י מבעלזא

רבי יהושע מבעלזא זיע"א

התפלה על חפצי שמים נענית מיד

כל התפלות אשר אדם מישאל מתפלל הוא נענה, אלא כאשר פונת תפלתו הוא עבור עניני עוה"ז אין מתגלה הישועות כל כך במהירות, אבל כאשר פונת תפלתו היא לחפצי שמים נראית הישועה תכף היא (עהפ"ס ובאו עליך):

תפלין

באר מים חיים

רבי חיים מטשורנוביץ זיע"א

המניח תפלין ללא כונה ושמחת הלב כמניחו על הכתל

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כח י' וכו'), זה הכל אם אדם מניחו בקדושה ובטהרה באהבה ביראה ובשמחה כראוי לנושא חותם מלך מלכי המלכים עליו. ויש לו תפלין 'בראשו', לא על ראשו לבד, כי המניחם על ראשו לבד ואינו מכניסם כלל במח שבראשו, הרי הוא כמניחו על הכתל או על הגג, כיון שאינו נותן לב מה הוא עושה - הלא הוא כגלם כגוף בלא נשמה (פרשת שופטים - ד"ה על פי שנים עדים):

לכן קוראין התוכחה בקול נמוך, כי על פי סוד הקללות המה ברכות, וסוד אומרים בלחשיה:

חזושי הרי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

תכלית הקללות למאס את הגרירות מאד, ובקר נהפכים לברכות

ברכות נאות נאמרו בפרשה זו, ועל אף שיש בה ג"כ קללות קצת נגד זה, אבל ח"ו שיהיה הרצון לזה חלילה, רק הכונה היא למאס את הגרירות כ"כ בעיני היהודי עד שיהיה מרחק ממנה לגמרי, כך יהיה נמאס בעיניו למאד, וגם כל החיות, שלא יהיה באמת נחשב בעיניו לכלום, אם ח"ו לא יהיה כפי הרצון אלקי:

תורה

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

אם היו בני אדם יודעים ערבות התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה

גם ירמו במאמר 'בכל הטוב' אל התורה, כאמרם ו'ל' (אבות פ"ו מ"ג) ואין טוב אלא תורה, שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות וערבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם:

באר משה

רבי יחיאל משה מאוד'רוב זיע"א

חוב מיוחד בלמוד התורה שיהיה הדברים חדשים בעיני האדם כאלו היום נתנו לו מהר סיני

'ישראל' עם ה' האותיות עולה בגימטריא במקו 'מתוק' וכו', ישראל נקראים על חבתם לתורה והרגשת מתיקותה, והוא שיסד הפיוט לשבועות 'ממתקים דברי אלקים

כי לכן תפלות במקום בכורים בראשית היום כשנעור האדם משנתו יזכר מיד בהש"י, וכמ"ש שיהיה לו השמחה בהחזרת נשמתו בעולם כדי לעבד אותו ית' כל היום (שנת תרמ"ט)

מיד בקימה חוזרים לעבודת הבורא

איש ישראל אין לו בעולמו רק עבודת הבורא ית' ולכן מיד בקומו חוזר לעבודתו. וזה הגרירות הוא סימן שכל תהליכותו בשכבו ובקומו ולקחתו רק לעשות שליחות אביו שבשמים כו' (בלק תרנ"ב):

ראש השנה

אור לשמים

רבי מאיר מאפטא זיע"א

המשכת השפע בראש השנה לכל השנה

'ברוך אתה בבאך', רומז לראש השנה, דהינו שתמשוך שפע וברכה תכף בהתחלת השנה, ועל ידי זה 'ברוך אתה בצאתך' - ישפע לך שפע בכל השנה בלה:

תאוות

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

כורך עליה גמי - הזכרת יום המיתה בו יצמחו על גופו גמי ועשב

אדם יורד לתוך שדהו וראה תאנה שבפרה כורך עליה גמי, דהינו האדם הרוצה לשבר תאוותיו, כי לב האדם מתאנה לפרי ראשון וצריך לשבר תאוותיו בזה, 'כורך עליה גמי' - פרוש יזכור יום המיתה איד' והא מנה בקבר ויצמיח עליו גמי ועשב:

תוכחה

דברי צדיקים - אמרי קדש

רבי שלמה מקשאנוב זיע"א

קריאת התוכחה בלחש - כאמירת סוד

אוצרות גאוני הדורות

ויאמר ישעיהו

רבי ישעיהו תד"צ"ל

אדם שמח בעשרו רק אם בא מחמת מעשיו הטובים

נראה לבאר את סמיכות הפסוקים, בהקדים את דברי רבי יצחק חי בופכנז

ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך. כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבועו (כו יא"ב)

בספרו 'לחם לפי הטף' (מערכת ע), שכתב כי ישנן שתי סבות שבגללן זוכה אדם לעשר. האחת, שנולד במזל טוב, אף שלפי מעשיו לא היה ראוי לכך. השנייה, בגלל שהוא צדיק וישר, ועושה מעשים טובים. וההבדל ביניהם הוא, שעשר שפא לאדם

ובכל מקום שיהיה ולא צריך לרדף אחריה. וזה פונה ובאו עליה והשיגוה, שלא תהיה צריך אתה לעשות התפעלות להשיג אותם, רק הם ישיגו אותך. והנה באפן הראשון מבטל האדם מעבודת ה', אבל אם הכרכות יבואו אליו מעצמם בלי טרחתו לא יתבטל מעבודת ה', וזה פונה כי תשמע וכו', שעל ידי זה תשמע בקול ה' אלקיך.

והיית רק למעלה ולא תהיה למטה כי תשמע אל מצות ה' אלהיך אשר אנכי מצוה היום לשמור ולעשות (כח יג)

זכרון יצחק

רבי יצחק הונגלונטר זצ"ל

מניעת רבוי טובה כדי שישמעו בקול ה'

העירו המכתבים מדוע בתוכחה נאמר בפ'שה זו (להלן כח מג) 'הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה, הרי שנתברך הגר במעלה כפולה, ואם כן מדוע בברכת ישראל לא נאמר כי אם 'והיית רק למעלה', גם תבת 'רק' מחסר באור. ונראה על פי הדיוע דרב הטובה הוא סבה להסיר מדרכי ה' כמאמר הכתוב (דברים לב טו) 'וישמע ישראל ויבטע' וגו', על כן אחרי אשר רצונו יתברך להיות ישראל דבקים בו ובתורתו, לזה אמר הכתוב והיית רק למעלה וגו', והינו שלא אשפיע לך גדלה תרה להעלותך מעלה מעלה, בכדי שלא יסור לבבך מרב טוב, על כן לא אגביה קרנך רק קצת למעלה באפן שלא תהיה למטה.

ולזה אמר הכתוב הטעם כי תשמע אל מצות ה' וגו', והינו דעל ידי שלא תעלה מעלה מעלה יהיה לך מקום לשמע בקול ה'. אולם בברכת הגר נאמר 'הגר וגו' יעלה מעלה מעלה', ואף כי על ידי זה ירום לבבו וישפח את ה', עם כל זה לא חפץ ה' בו, זולת בישאל עם קרובו.

והיית משוע ממראה עיניך אשר תראה (כח לד)

בנין דוד

רבי דוד דב בעריש מייזליש זצ"ל

סבת החטאים שרוצה להתדמות לבריות

ויש לדקדק ד' אשר תראה נראה כמיתר. ואפשר לומר בדרך רמז על פי מה שאמרו חז"ל (סוטה ג), אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, והרמב"ם ז"ל כתב (דעות פ"ו ה"א) דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר

והענין הוא, מאחר שהוא זמן הבריאה שבו חדש הקדוש ברוך הוא את עולמו, על כן בכל חזרת השנה פוקד הקדוש ברוך הוא עולמו וגוזר מראשית השנה ועד אחרית שנה, ובה מחדש הבריאה, והאדם שמתקן מעשיו יוצא בדימוס אז הוא נעשה בריה חדשה, עין שם מסכת ראש השנה. ואמר בזהר (ח"ב לב:) כל מקום שנאמר 'ויהי היום' דא ראש השנה.

וזה שאמר היום הזה הירוע, שהוא תחלת הבריאה, וזה שאמר רש"י ז"ל יהיו בעיניך פחדשים כאלו נצטויות עליהם, ורצה לומר כיון שהוא תחלת הבריאה נעשה כאלו היום נצטוה בהם. וזהו ה' אלהיך בעל הדין, היום מצוה לעשות את החקים האלה ואת המשפטים, לקבל על מלכות שמים מחדש, ולפחד ממשפטיו יתברך. ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך, שהיא התשובה וקבלת על מלכות שמים מלב ומנפש.

וכיון שאת ה' האמת היום ופחדת מאימתו להיות לך לאלהים, כמו שאנו אומרים 'המלך המשפט' שמורה על הדין, וזהו 'לא להים' שהוא דין ושופט היום. וללכת וגו', ולשמע בקול קול שופר שמעורר הלבבות בנודע. גם בקול שנותן לפגי חילו, כמו שנאמר (ויאל ב יא) 'וה' נתן קולו לפגי חילו', ואמרו ז"ל (פסיקתא כד א) זה יום ראש השנה.

ולכך גם הוא האמירך היום שמוציא דינכם לאור מפל באי עולם להיות לו לעם סגלה וגו'. ולתתך עליון על כל הגוים, שישאל עולים למעלה ביום זה, והספרא אחרא יורדת למטה בסוד 'ותשליך', ומתפדר מן הקדשה לתהלה מלכות, וישם בינה בנודע, ולתפארת כמשמעה, שחוזר ונתקן הכל כמו תחלת הבריאה בנודע, ולהיתר עם קדש בעשרת ימי תשובה ויום הכפורים.

ובאו עליה כל הכרכות האלה והשיגה כי תשמע בקול ה' אלהיך (כח ב)

כתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

השגת העשירות ללא צורך הליכה ממקום למקום

נראה לפרש, כי על פי הרב צריך האדם לילך ממקום למקום ממדינה למדינה, לסחר לקנות ולמכור עד שיתעשר, אבל ברפת ה' לעמו לא תהיה באפן הזה, אלא שיבוא אליו העשירות במקומו ובעירו

מחמת מזלו הטוב, תמיד יצטרך לעמל ולטרח על עשרו ולא ידע מנוח. ואלו עשר הבא לאדם בשל מעשיו הטובים, תמיד יהיה שקט ושמח, ויחיה בנחת ובשלום.

וזהו שאמר הפסוק, 'ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך'. ושמחה זאת תהיה 'כי תכלה לעשר וגו' ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה', הינו אם העשר הוא מחמת מעשיו הטובים, שאתה נותן את המעשר כפי הדין. אף אם העשר הוא רק מחמת מזלך הטוב, בזה לא תשמח ממנו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

לא אכלתי באני ממנו (כו יד)

דברי שאול

רבי יוסף שאול נתנון זצ"ל

האכלת אלמנה ויתום ולא לאכל לבדו

הכונה לדעתי על פי מה שכתב הרמב"ם (יום טוב פ"ו ה"ח), כי עקר השמחה ביום טוב היא בהאכילו לרעבים לאלמנה ויתום, אבל מי שנוצל דלת ביתו ואוכל ושותה אין שמחה של מצוה, ועליהם הכתוב אומר (הושע ט ד) 'כלחם אונים להם וכו' כי לחמם לנפשם', עין שם ודברי פי חכם חן.

והכונה כי האונן יאכל לבדו בלי מסבת מרעים, ומעתה אחר שאמר הכתוב נתתיו ללוי לגר ליתום ולאלמנה על זה אמר לא אכלתי באני ממנו, דהינו שלא אכלתי מפתי לבדי כאלו היה לחם אני.

היום הזה ה' אלהיך מצוה לעשות את החקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך (כו טז)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

רמז המקראות על יום ראש השנה

אפשר רמז על יום ראש השנה, וזה לשון השל"ה ז"ל (ר"ה, תורה אור, נח): ראש השנה ויום הדין, וכל באי עולם עוברים לפניו כגני מרון, והקבע זה ליום הדין מתחלת הבריאה, כי אדם הראשון נברא בראש השנה, ובו ביום חטא ובו ביום נדון ויצא בדימוס בדינו כדאיתא במדרש (ויק"ר כט א). ואמר הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון, אתה סימן לבניך שיהיו נדונים בכל שנה ביום זה ויצאו בדימוס.

רפואה בדוקה ומוכנת ועומדת לפניו, והוא אינו עושה לעצמו הרפואה ומפחד, זה בודאי שטות גדול, כי מדוע יפחד הלא יש בידו לעשות לו הרפואה.

והנה ידוע דהרפואה שלנו הוא התורה, כמו שכתוב (דברים ל כ) 'פי היא חייה וארץ ימיה', ואמרו חז"ל (עירובין נד.) חש בראשו יעסק בתורה, וכן מי שעוסק בתורה יסורין בדלין ממנו (ברכות ה.), והרפואה היא התורה אינה רחוקה מאדם, כמו שכתוב (דברים ל יא) 'לא נפלאה היא ממך ולא רחקה וגו' כי קרוב הדבר בפיה ובלבבך לעשותו. ואם כן אם ישראל באים עליהם יסורים והמה מתיראים ומפחדים זה שטות גדול, פיון שחייבהם קרוב להם ובידם לעשות רפואה לעסק בתורה.

וזה שאמר הכתוב והיו חייך תלאים לך מנגד, כלומר שלא יהיו רחוקים ממך להצטרף לדרך אחריהם, רק חייך קרובים לך ותלואים לך מנגד עיניך, ואף על פי כן ופחדת לילה ויומם, מזה מוכח ולא תאמין בחייה שאין אתה מאמין בתורה שנקרא חייך על פן יש לך פחד.

מצות התפלה כנגד מצות בכורים

יוסף אברהם

רבי יוסף שאלתיאל זצ"ל

חביבות מצות התפלה בכל יום כאלו

היא מצוה חדשה

בתנחומא (כי תבוא א): צפה משה ברוח הקדש וראה שפית המקדש עתיד לחרב והבכורים עתידים לפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללים שלשה פעמים בכל יום, לפי שחביבה תפלה לפני הקדוש ברוך הוא מכל מעשים טובים שבעולם ומכל הקרפנות, שנאמר (תהלים קמא ב) 'תפון תפלת' כו', ע"כ. ויש לזקק מה ענין בכורים אצל התפלה.

אלא יראה שהבכורים הוא ענין מחדש, שפיר האילן אחת בשנה, וחביב לבעליו במאד מאד, והוא נודב אותם ומביאו לפני המזבח מרב אהבתו עמו יתברך, כן בערך זה יהיה התפלה בחבה יתרה כאלו הוא דבר חדש.

ולזה דיק במאמר הנזכר שיהיו מתפללים שלשה פעמים בכל יום, מלבד שהיא בכל יום עוד בה שיהיה שלשה פעמים ביום, ואף על פי כן אומר התפלות בחבה, הם תמורת הבכורים. ולזה אמר לפי שחביבה תפלה לפני הב"ה, ואידי

אצלם רגע אחד במצרים, אלא שכעת לא יסלקם מהם, אלא 'ודבקו בך'. (באדיבות 'מכון חכמי ספר' נתיבות)

והפיצה ה' בכל העמים מקצה הארץ ועד קצה הארץ ועבדת שם אלהים אחרים אשר לא ידעת אתה ואבותיך עז ואבו

(כח טו)

דרכי איש

רבי נסים שמואל יהודה ארנואץ זצ"ל

בחוצ לארץ בטל דיו קבוע

רש"י פרש בדברי התרגום יונתן, שפונת הפסוק אינה לעבודה זרה ממש, אלא שיצטרכו להעלות מסים לעובדי ע"ז. אמנם, לפי פשוטו (וכן פי' האונקלוס) קשה, מדוע מכרח שעם ישראל יעבדו עבודה זרה כאשר יגלו מארץ ישראל.

ויובן בהקדים את המובא במדרש (ויק"ר ד, ו), שגוי אחד שאל את רבי יהושע בן קרחה, מפני מה אין אתם עובדים עמנו בעבודה זרה, הלא אנחנו רב העולם, ובתורתכם פתיב "אחרי רבים להטות" (שמות כג, א). ותמצו המפרשים (עי' 'כסף נבחר' פר' תרומה) על פי המבאר בגמ' כתבות (טו), 'כל קבוע כמחצה על מחצה', וישראל קבועים בארצם, ועל פן אינם נחשבים מעוט לגבי הגוים.

והנה, כאשר ישראל גולים מן הארץ, בטל מהם דין 'קבוע', וכבר לא שייך לומר 'כל קבוע כמחצה על מחצה', וממילא חוזרת הטענה שיש לישראל ללכת אחר רב העולם שהם עובדי עבודה זרה.

ומעתה יובנו דברי הפסוק 'והפיצה ה' בכל העמים' וגו' ומחמת פן 'ועבדת שם אלהים אחרים' וגו', הינו תהיה מכרח לעבד עבודה זרה, שהרי לא יהיה בפיה מענה לאמות העולם כאשר יטענו שעליהם ללכת אחר הרב. (באדיבות 'מכון חכמי ספר' נתיבות)

והיו חייך תלאים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחייה

(כח טו)

אמרי שפר

רבי שלמה קלוגר זצ"ל

סגלת רפואת התורה

נראה הכוונה, דהנה אם יש לאדם פחד ומואז, הנה אם אין לו רפואה לזה אז אין זה שטות מה שמפחד, אבל אם יש לו רפואה מוכן לפניו, שהוא

רציו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו עכ"ל, דרב החטאים נמשך לאדם מחמת שרוצה להתדמות לבריות.

וזה שאמר והיית משגע הינו שתבוא לחטא, שזה סימן שנקנס בך רוח שטות, ממראה עיניך אשר תראה שגם אחרים עושים כן ותמשך אחריהם, ולכן צריך להשמר מזה מאד.

הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה

ואתה תרד מטה מטה (כח מג)

יוסף אברהם

רבי יוסף שאלתיאל זצ"ל

דקדוק הגרים במצות גורם קטרוג על

ישראל

ירצה כמה שכתבו התוספות בקדושין (ע.) על רבי אברהם הגר, שפרש 'קשים גרים לישראל כספחת' הטעם, כי הגרים מדקדקים במצות יותר וזה גורם רע לישראל, יעין שם. וזה אמרו הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה אחר מעלה בעבודת ה', ודין גרמא כי אתה תרד מטה מטה בגימטריא גהינם, כי מקל וחמר מהגרים שהיו עם קשי עורף, אף על פי כן הם מדקדקים, קל וחמר אנן בגי ישראל ורע בדרך ה' שהיה לנו ללמד קל וחמר מהם.

והשיב בך את כל מדוה מצרים אשר יגרת מפניהם ודבקו בך

(כח ט)

ויזרע יצחק

רבי יצחק טייב זצ"ל

אם ישראל יחטאו מכות מצרים ישובו

אלהם

נראה לכאור מה שאמר הפסוק 'והשיב בך את כל מדוה מצרים' ע"פ המבאר במפרשים [עי' דב"ר מהד' ליכרמן עה"פ 'וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת' (דברים ז, טו), ובש"ף עה"ת (שם), וב'נחל קדומים' להחיד"א (שם)], שכל המכות שהיו במצרים, הביאם ה' תחלה על ישראל רגע אחד, ומיד עברו מהם למצריים. ובזה פרשו את הפסוק 'כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך' (שמות טו, כו), 'רפאך' כמו בארץ מצרים, כאשר נתנו המכות על ישראל, ורפאם ה' מיד.

וזהו שדיק הפסוק ואמר 'והשיב בך את כל מדוה מצרים' ולא אמר 'ונתן בך', כי אם יעברו ישראל על התורה, הרי ששייב להם ה' את המכות שפבר היו

שֶׁלֹּשׁ אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה וְחָסֵר אַחַת מֵהֶם, לֹא יָבֹא אֶל הַמְּנוּחָה וְאֵל הַנִּחְלָה בְּלִי מִצָּרִים, בְּסִתּוֹר עֲלִיּוֹן בְּצֹל שָׂדֵי, כִּי אִם מִשְׁפָּטוֹ בְּסוֹד הַגִּלְגּוּל וַיִּתְּקֵן אֶת אֲשֶׁר עָוֹת כְּמוֹ שִׁכְתָּבְתִּי.

וְסִימָן לְדַבֵּר וּשְׁמֵת בְּטָנָא וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָבָחֵר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם, טָנָא רַאשֵׁי תִּבּוֹת ט'עָמִים נִקְדּוֹת אֲוִתִּיּוֹת. כְּלוּמֶר, מִי שֶׁשָּׁם נִפְשׁוֹ לְהַשְׁגִּיחַ בְּשִׁלּוֹשׁ אֵלֶּה זֹכֶה לְעוֹלָם הַבָּא אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר בָּחַר ה' לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ [וְכוּ'].

וְכִזָּה יֵשׁ לְפָרֵשׁ גַּם בֶּן פְּרוּשׁ הַפְּסוּקָה הַסְמוּךְ וְלִקְחַת הִבְחֵן הַטָּנָא מִיָּדָה וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ, כִּי מִצִּינוּ מִלֵּת יָד' עַל הַתְּפִלָּה כְּמוֹ שִׁכְתָּבְתִּי (מֵאִמֶּר קל"ה), וְכָל הַתְּפִלּוֹת בַּמָּקוֹם קָרְבָּנוֹת, כְּמֵאִמֶּר ז"ל (תַּעֲנִית ב.) אֵיזָהוּ עֲבוּדָה שֶׁהִיא בְּלֵב הָיוּ אוֹמֵר זֶה תְּפִלָּה. וְקָאֵמֵר וְלִקְחַת הִבְחֵן הַעוֹמֵד וּמִקְרִיב תְּפִלָּתוֹ הַטָּעָמִים, נִקְדּוֹת, אֲוִתִּיּוֹת, מִיָּדָה מִתְּפִלָּתוֹ, וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ.

(מֵאִמֶּר קס"ז)

וּמְלוּאָה, וּבִזְכוּת הַבְּכוּרִים אוֹכְלִים כָּל הַשְּׁנָה כְּמִשְׁלַח הָאֲרִיס, וְזֶה מִמֶּשׁ מִצִּיאוֹת הַתְּפִלָּה שֶׁאֲנוּ שׁוֹאֲלִים בָּהּ כָּל צָרְכֵינוּ, וְגַם מוֹרָה אַחֲדוֹת שֶׁעַל בֶּן אָנוּ שׁוֹאֲלִים מִמֶּנּוּ כָּל הַשָּׁאוֹלוֹת וְתִתֵּן ג' תְּפִלּוֹת.

אֲפֹשֶׁר דִּהְעִנֵּן הוּא, דִּהְתֵּנִן (בְּכוּרִים פ"ג מ"י) רַבִּי שֶׁמֵּעוֹן אוֹמֵר ג' מִדּוֹת בְּבְכוּרִים, הַבְּכוּרִים וְתוֹסֶפֶת הַבְּכוּרִים וְעֵטוֹר הַבְּכוּרִים, תוֹסֶפֶת הַבְּכוּרִים הִיא בְּשַׁעַת לְקֻטִּיּוֹת מוֹסִי מֵאוֹתוֹ הַמִּין שִׁיּוֹתֵר נִרְאִין כְּשֶׁהֵם רַבִּים וְלֹא מוֹעֲטִים, עֵטוֹר שֶׁמִּקִּיף סָבִיב הַסֵּל לְהַדִּיר הַמַּצָּנָה בְּמִינֵין אַחֲרִים, וְעַל בֶּן בִּינֵן שֶׁהַבְּכוּרִים הֵיוּ ג' דְּבָרִים הַתִּקְּנִין ג' תְּפִלּוֹת כְּנִגְדֵּן שִׁיתְּפַלֵּל בְּכָל יוֹם.

חזון למועד

רבי אלעזר פלקס זצ"ל

שכר המדודק באותיות ונקודות וטעמים

הנה ידוע דשלוש אלה צריך האדם לדקדק מאוד, אותיות, נקודות, וטעמים. ואם

מעשי צדיקים

על מתנה לא שואלים". (פארות ב)

אֲמָנוֹתוֹ אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְהוֹנָה בַּתוֹרָה מְשׁוֹשׁ חַיָּיו מִבְּקָר עַד עֶרֶב, לְעֵתִים בְּקֶאֱסוֹב בְּצֹל רַבּוֹ הַרְה"ק הָאֵהָבֶת שְׁלוֹם זִיע"א וּלְעֵתִים בְּוִיזְנִיץ מְקוֹם מְגוּרָיו, וְהַתְּפָרֵס בְּדַחַק מִהֲמָעוֹת שֶׁהֲרִי הָיָה מַעֲנִיק לוֹ מִדֵּי שְׂבוּעַ.

מִשְׁהִיגֵנָה בְּתוֹ לְפָרְקָה, הוּא שְׂדֵךְ אוֹתָהּ בְּהִסְקַמַּת הָאֵהָבֶת שְׁלוֹם עִם בְּנֵי שֶׁל מִלְמַד מַעֲיִר אַחֲרָת, לֹא אֶרְכוּ הַיָּמִים וְהֲרִיב נִתְבַּקֵּשׁ לִישִׁיבָה שֶׁל מַעֲלָה, וְרַבִּי שְׁמוּאֵל מִמִּשְׁיָד לְשִׁבְתָּ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ כְּנִהְגוּ מִשְׁדָּמַת דָּנָא, שֶׁם מִבְּטָחוֹ בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ שִׁימְשִׁיר לְהַמְצִיא לוֹ כְּדֵי הַצְּטָרְכוֹתוֹ.

בְּהִיגֵעַ תּוֹר נְשׁוּאִי בְּתוֹ כְּאֲשֶׁר הִתְנָה בֵּין שְׁנֵי הַצָּדִידִים, הִגִּיעַ אֵלָיו מִכְתָּב מֵאֵת מִחְתָּנוֹ שִׁיתְּכּוֹנֵן לְחֻתְנָהּ, כִּי הִגִּיעָה הָעֵת לְסַלֵּק אֶת הַדּוֹנוּגָה וְהַמְתָּנוּת, אֶךְ מִחְסֵר אֲמָצְעִים, לֹא הִשִּׁיב רַבִּי שְׁמוּאֵל מֵאוֹמְרָה.

כַּחֲלָךְ זְמַן, מֵאַחֵר שֶׁלֹּא עָנָה, הִגִּיעָה אֲגֻרַת שְׁנִיָּה מֵאִבֵּי הַחֲתָן וְאִזְהָרָה בְּצִדָּה כִּי בָּאִם לֹאוֹ, יִהְיֶה מִכְרָח לְנִתְקֵן אֶת הַקֶּשֶׁר, בְּקִבְלָם אֶת הַמִּכְתָּב הַשְּׁתֵּנִי פָּנִי רַבִּי שְׁמוּאֵל וּבְנֵי בֵיתוֹ כְּכֹרוֹם, כִּי לָרֵשׁ אֵין כָּל, וְהַכְּלָה בּוֹכָה עַל יָמֵי נְעוּרֶיהָ.

מִדֵּי שָׁנָה נוֹהֵג הָיָה הָרַבִּי הָאֵהָבֶת שְׁלוֹם לְהִגִּיעַ לְעִיר וְוִיזְנִיץ וּלְשִׁבְתָּ בָּהּ

דְּחִבִּיכָה לֵן הַתְּפִלָּה בְּבְכוּרִים, צָרִיךְ לֵן לְתֵן דְּעִתָּנוּ עֲלֵיהֶם, וְעַל יָדֵי זֶה גַּם לִפְנֵי הַב"ה חִבִּיכָה תְּפִלָּה מִכָּל הַקְּרָבָנוֹת.

ארוחת תמיד

רבי שמואל מודיליאנו זצ"ל

שלוש תפלות היום כנגד שלשה מיני בכורים

וְרֵאיוֹ לְהִבִּין לְמָה זֶה הַתִּקְּנִין לְהַתְּפַלֵּל שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים בַּמָּקוֹם מִצְוֹת הַבְּכוּרִים הֵיכָּה דִּי בַּתְּפִלָּה אַחַת, וְהֵן אֶמֶת הַרְאִיָּה שֶׁמִּבְּיֵא מִדְּכִתִּיב 'תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי' נִזְכְּרוּ בּוֹ הַשְּׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת, 'תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי' הִיא תְּפִלָּה שֶׁל שַׁח, 'מִנְחַת' הִיא תְּפִלָּת מִנְחָה, 'הַעֲרִיב' הִיא תְּפִלָּת עֲרִיבִית, מִכָּל מָקוֹם עֲתָה שֶׁאֲמָרוּ ז"ל שֶׁהַתִּקְּנִין אוֹתָם בַּמָּקוֹם הַבְּכוּרִים צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ טַעַם לְמָה הִצְרָכּוֹ ג' תְּפִלּוֹת בַּמָּקוֹם מִצְוֹת בְּכוּרִים, וְעוֹד מֵה שִׁכּוֹת יֵשׁ לְבְכוּרִים עִם הַתְּפִלָּה.

וְנִרְאָה בְּמָה שִׁכְתָּבְתִּי בְּסִדֵּר הַקּוּדֶם, דִּהַבְּכוּרִים מוֹרִים דְּלֵה' הָאָרֶץ

וְבֵאתָ אֶל הַחֵתָן אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיָמֵים הָהֵם וְאִמְרַתְּ אֵלָיו הַגִּדְתִּי הַיּוֹם לָהּ אֶלְקִידָה כִּי בֵאתִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לֵאמֹר לְנֹכַח (כו ג) בְּרִשְׁתִּי, וְאִמְרַתְּ אֵלָיו, שִׁאֲנִיךָ כְּפִי טוֹבָה.

בְּשָׁנִים הָאֲחֵרוֹנוֹת לִימֵי חַיָּיו, אַחֵר שֶׁמִּלְּאָו לוֹ מַעַל תְּשׁוּעִים שְׁנוֹת חַיָּים, הִלְכוּ עֵינֵי הַחֲסִיד הַמִּפְרָסֶם **רַבִּי שְׁמַחְלָה מוֹנֵד** ז"ל מִחֲשׁוֹבֵי חֲסִידֵי בְּעֶלְזָא וְנִחְלָשׁוּ, עַד שֶׁחָדְלוּ לְרֹאוֹת וְהוּא נִהְיָה סָגִי נְהוֹר.

לְצִנְעוֹ, נֶאֱלָץ עֵקֶב כָּךְ לְשִׁנוֹת מִנְהֵגוֹ הַקְּבוּעַ שְׁנִים רַבּוֹת, לְלַמֵּד בְּבֵיתוֹ לְבַד מִהַשְׁעָה שְׁתֵּים לִפְנוֹת בְּקָר וְרַק אַחֵר כָּךְ לְלַכֵּת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לְתַפְּלָת שַׁחֲרִית, כִּי זְקוּק הָיָה לְחִבְרוּתָא שִׁילְמַד עִמּוֹ. בְּהַזְדַּמְנוֹת אִמֵּר עַל כָּךְ שֶׁהוּא מִרְגִּישׁ שֶׁעַל כּוֹ בָּא לוֹ כָּךְ, כְּדֵי שִׁיִּצְטָרֵךְ לְלַמֵּד בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ.

עַל עֶצֶם כְּהִית עֵינָיו הַסְּבִיר בְּמִשְׁלַל, לֵאמֹר שֶׁשְׁלָחָה אֶת בְּנֵה הַקֶּטָן לְקִנּוֹת פְּרִי וּבִחְזָרָתוֹ רָאָתָה שֶׁהִבִּיא מִהַחֲנוּת פְּרִי רְקוֹב, תִּמְהָה הָאִם וְשִׁאֲלָה מִדּוּעַ הִבִּיא פְּרִי כֵּזֶה, וְהִלְדֵּד הַשִּׁיב, "הַפְּרִי הַזֶּה הָיָה בְּקִשִּׁישׁ, עַל בְּקִשִּׁישׁ אֵין שׁוֹאֲלִים שָׁאוֹלוֹת, כִּי אִם לּוֹקָחִים מִיָּד."

אֶךְ אֲנִי, הַטָּעִים ר' שְׁמַחְלָה בְּאֲזִי שׁוּמְעֵי לְקַחוּ, "הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה שֶׁקִּבְּלָתִי בְּגִילִי זֶה, אֵלוֹ מִתְּנַת אֶלְקִים,

את הכסף ליהודי נצרך עבור צרכי יום טוב.

אחר זמן נודע לאותו עשיר על מעשי הרבי והוא נרגז מאד, חזר ונכנס אל הרבי והקשה, "מדוע נתן הרבי חלק מהמעות לאדם אחר, הלא התניתי מפרשות שהכסף הוא רק לצרכי יום טוב של הרבי בעצמו", ענה הרבי כשבת שחוק על פניו, "הכי יודע אתה יודע מה הם הצרכי יום טוב שלי". (פניני נועם טיה)

אור משנה עור בדרך ואמר כל העם אמן (כו יח) **לשוחט** שהתציב לפניו, הורה הרה"ק **הבעל שם טוב** זיע"א שביא לפניו את ראש בהמה ששחט היום, השוחט תמה על הצווי אך מהר לעשות את דבר הרבי, כשהובא הראש, אמר לו הבעל שם טוב שייספר כמה שנים היו לבהמה זו.

השוחט פתח את פי הבהמה השחוטה, הכניס אצבעו והחל לספור, אך לפתע נסגר הפה בחזקה והוא לא הצליח להוציא את אצבעו, הפה הלך ונסגר והאצבע נלחצה יותר ויותר, עד שהוא החל לזעק מגדל הכאב.

אמר לו הבעל שם טוב, "לשם מה אתה צועק, הלא אין בך רוח חיים שתשמע את זעקתך, רשע, תן תודה", והשוחט נאלץ להתנדודת כי מעודו לא בדק את הראות בכל הבהמות ששחט, הבעל שם טוב העבירו מתפקידו, ונתן לו דרך תשובה על העבר. (קובץ אליהו)

ואמר כל העם אמן (כו כז)

ספר רבי זעליג ראובן בנגיס זצ"ל מעשה אותו קבל איש מפי איש, מקפיד היה **רבי חיים מוואלוז'ין** זצ"ל להמנע מלברך ברכה, בעת שלא היה לצדו מי שיענה אמן על ברכתו.

פעם באמצע הלילה צמא ובקש לשתות, אך כל בגי הבית ישנו והוא לא רצה להעירם, ישב והתיסר בצמאוונו, והנה דופק על דלתו אחד מבחורי הישיבה שהגיע באישון לילה לשאל פשט בגמרא.

שמח רבי חיים לקראתו, ברוך שהפל, שתה והרזה את צמאוונו, וברך בורא נפשות, אחר הסביר לבחור את דברי הגמרא, הודה לו על בזוהר בעת שהוא כה נזקק לו, ונפרד הימנו לשלום.

הרבי יצא מבית ר' אברהם, ולקול טריקת הדלת הקיץ ר' אברהם משנתו והנה חלום, אך נפשו עגמה עליו כי לא ידע פתרונו, הוא קם ממשכבו בעוד ליל וישם לדרך פעמיו, הסתובב ברחובות קריה כי לא מצא מרגוע לנפשו, עד שרגליו הוליכוהו לבית המדרש בו היה יושב רבי שמואל, ומצאו כשהוא הוגה בתורת ה' כהרגלו יומם ולילה.

נכנס עמו הגביר בשיחה ושאלו כבדרך אגב, "מהיכן ירק זה חי", "כל זמן שהרבי היה חי", ענה רבי שמואל, "הוא היה נותן לי די ספקי, כעת טרם עברו השלושים מהסתלקותו, כל עוד יש תחת ידי חפצים שאפשר למשכנם אצל הסוחרים, מה טוב".

לשאלת ר' אברהם האם יש לו בנים ובנות השיב רבי שמואל כי יש לו בת כלה, "ומנין לכם נדוניה, בגדים ויתר ההוצאות", שאל העשיר, ורבי שמואל החסיד השיב, "הרבי נראה אלי לפני רגע, ואמר שאתה תתן בידי, שכן נראה גם אליך בחלום, וקבלת עליך שתתן לי די מחסור".

בראותו כי לא דבר ריק הוא, נבהל ר' אברהם והשתומם אל לבו, לא זזה ידו מתוף ידו עד שערך עמו חשבון לפירוטוט כמה מומן נחוץ לו לכל ההוצאות, אחר ספר לרבי שמואל על חלומו המפלא.

כאשר ספר הרה"ק **האמרי חיים** זיע"א **לרבה של בני ברק רבי יעקב לנדא** זצ"ל על המופת המפלא, ועל התגליותיו של האהבת שלום בחלום, התלהט הרב עד כדי שקם והתרומם מכסאו בהתרגשות. (טרפי קודש)

ונתתה לפני לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו (כו יב)

בפרס החג נכנס עשיר אל הרה"ק **רבי ישראל אברהם מסקולען** זיע"א, והעניק לרבי סכום הגון עבור צרכי היום טוב המתקרב, בהכירו את הרבי, התנה במפרש בעת שנתן לרבי את המעות שאת הסכום הזה הוא נותן אך ורק עבור צרכי יום טוב של הרבי עצמו, ולא למטרה אחרת כלל וכלל.

הרבי הודה לו על הנתינה המכבדת ונפרד הימנו לשלום, מיד לאחר מכן הזעיק אחד מבניו, נתן לו חלק נכבד מהסכום אותו קבל מהעשיר, וצוה עליו להעביר

בימות החורף, הסכום שהיה נאסף בוויז'ניץ יחד עם הפתקאות שמסרו אנשי העיר, היה עולה לכשלוש מאות רובל, מלבד נתינתו של גביר בשם ר' אברהם שנהג לערוך סעודה גדולה לכבוד הרבי, ועבור השתתפותו של הרבי היה מעניק מאה רובל נוספים.

בבעלות ר' אברהם היו צאן ובקר ועבדה רבה בכפר שיפוד, המצוי לא הרחק מוויז'ניץ, ברב שעות היום היה שוהה בכפר כדי להשגיח על העבודה, ורק לעת ערב היה שב אל ביתו, עיף ויגע מטרח הדרך.

באחד הלילות אחר הסתלקות האהבת שלום, חלם ר' אברהם כי הרבי בא לשבת בוויז'ניץ כמזמרים ימימה, והוא הכין למענו סעודה מכבדת ומפארת כדרכו מאז ומקדם, הרבי הגיע וישב במקומו בראש השלחן, וסביבו חסידים רבים.

הרבי נטל ידיו, ברוך המוציא והביאו לפניו את הדגים, וחלקו מנות למסבים, כאשר סימו לאכל את הדגים הביאו מרק עבור הרבי, אך אז הבחין ר' אברהם שהרבי עדין לא נגע בדגים, לאחר מכן הביאו גם בשר והניחו לפני הרבי, אבל הוא לא טעם מאומה.

פנה ר' אברהם ושאל את הרבי, "מדוע אין הרבי טועם כלום היום", והרבי השיב לעיני החסידים הרבים, "כיצד אוכל לאכל בבית חסר רחמים כמות, שאינו שת לבו להשגיח על עניי עירו ולהשתתף בצערם".

פני העשיר החוריו מרב חרפתו, והוא אמר, "רבי, לא אדע למה כונתכם", "הטרם תדע כי יושב כאן החסיד רבי שמואל הידוע, שמעודך לא הענקת לו ולו פרוטה אחת, עתה הגיעה בתו לפרקה, ולרש אין כל".

טרש עבודתי היא ללמד את אנשי שלומי שתהיה להם אחדות, שיהיו רחמנים וגומלי חסדים, וכי אתה בן חורין מפל זה, הגביר הנבון השיב, "רבי, מה שעבר אינו, תנו לי תשובה ואקבל עלי".

ענה הרבי, "סדר תשובתך שתשוב מדרךך הרעה, ותקבל עליך לתת לרבי שמואל די מחסורו אשר יחסר לו להוצאות החתונה, בדרך כבוד", קבל עליו ר' אברהם לעשות כפקדת הרבי, ורק אז החל האהבת שלום לטעם מהמאכלים עד שהסתימה הסעודה בשמחה רבה.

לתחיה, עוד באותו יום הופיעו כמה מן האפנדים בבית הרב כדי לבקש סליחתו, בהבטיחם כי מכאן ואילך ישמרו על הפרחחים שלא יטפלו אל נושאי המטה, אף תנאי התנו, שהרבנים יעתיירו בעדם לבל יאנה להם כל רע. מאותו היום לא העז עוד ערבים להתנפל על היהודים, בעת שהוליו את מתייהם להר הזיתים. (ירושלים טל מעלה)

אלה דברי הבית אשר צנה ה' את משה לכת את בני ישראל בארץ מואב מלכד הבית אשר ברת אתם בחרב (כח טט)

בעת שהזדמן הרה"ק **האמרי אמת** זיע"א לעירה ליטטוב שבפולין, הוא נכנס כדרך כל מקום לבקר בבית רב העיר, הוא **רבי שלמה ב"ר יצחק זאב פראהמן** זצ"ל מחסידי גור, שנחרד לקראת הרבי ושמח להראותו מחדושו הרבים.

ככל שהיה הרב תלמיד חכם וזכה לחדש הרבה בתורה, לא היה בידו הפרוטות הנחוצות לצורך רכישת דפים לכתובה, בלית ברירה היה מעלה את חדושו על גב פנקס השבולות של החברה קדישא שנשמר בביתו, ועל פסות גיר קטנות שמצא, עליהם שמר בעמל רב, ואותם הראה לרבי בעת בקורו.

בין היתר הזכיר רבי שלמה את מאמר הרה"ק **החדושי הרי"ם** זיע"א, כי ישנו פרק בתהלים המסגל לעשירות ואינו יודעים מה הוא, אף כנגדו יש פרק אחר המבטל זאת, כך שלא יועיל לקרא את כל התהלים ברצף.

על פי אמרא זו באר הרב את דברי המדרש (דברי ד א) הדורש על הפסוק במשלי (ג יא) 'מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקץ בתוכחתו', אל תעש התוכחות קוצין קוצין אלא אחד קורא את כלו.

כי גם בפרשת התוכחה יש פסוקים אחדים המדברים טוב על ישראל, והנה אמינא שיכולים לחלק הקריאה לכמה אנשים ויהיה מי שיקרא רק את הברכות והטובות, על כן אמר אל תעש התוכחות קוצין קוצין, אלא אחד יקרא הכל.

ומי שלבו נוקפו מפני הכתובים של פרענות, יזכר שאותו עולה בתורה קורא הכל ויש בפרשה של התוכחה גם פסוקי דרחמי שימתיקו, וכן הוא גם קורא חלק מהברכות. (ראש גולת אריאל)

משנתו מקרוב למקרי הפגיעה בכבוד המת התרגש האורח, מהר אל השלטונות הערבים וקבל מהם הבטחה ברורה, כי מעתה ישלחו משמר של שוטרים עם כל הלוייה של איש גלמוד, כאשר המלכים מועטים והערבים מנצלים הזדמנות זו.

פעלה זו של רוטשילד לא הביאה את הפתרון שקוו לו, עד שלבסוף הופיע רבי שלום גבור אצל הרב ששמש גם כנשיא החברה קדישא ואמר, אני מקבל על עצמי לשחרר אתכם מצרה זו.

רבי שלום פרש את הצעתו, "אנכי אעשה עצמי כמת, אלבש תכריכים ואשכב על האלונקה, ואנשי החברה קדישא יוציאו אותי דרך השער, כאשר הערבים יתפלו עליהם וירגמו אותם באבנים, יניחו אותי על האדמה ויגוסו, ואלו אני אעשה בהם שפטים בעזרת השם.

אנשי החברה קדישא נקראו אל הרב כדי לשמע את ההצעה, בתחלה לעגו לה, אף עמד לרבי שלום כח שכנועו והם הסכימו, למחרת בשעות הבקר יצאה הלוייה קטנה דרך השער הקטן, כאשר על המטה שוכב הפעם רבי שלום המת החי לבוש תכריכים ומקסה בטלית ללא נוע.

בעברם דרך השער, כשצעדו נושאי המטה במורד בעוד הם אומרים בקול רם את פסוקי 'ישב בסתר', התנפלו עליהם ערבים כדרךם מימים ימימה ורגמו אותם באבנים, נושאי המטה הניחו את המת החי על הארץ, ונמלטו על נפשם.

שעה קלה נשאר רבי שלום שוכב, לפתע קם בתכריכיו הלכנים והמבהיקים והתחיל רודף ומכה באגרופיו בערבים על ימין ועל שמאל, לזה עקר את שניו ולזה מער אפו, לזה שבר יד ולזה הלם בעיניו.

הערבים החלו בורחים לכל הכוונים קשהם מיללים בקולי קולות בבהלה, "אללה אכבר, אללה אכבר", אלקים הגדול, והחלו לרוץ ולנוס על נפשם האחד על השני, מרב בהלה רמסו והתגלגלו עד שהחלו להתגלגל במורדות הר הזיתים לכל הכוונים, אף רבי שלום המשיך לרדף אחריהם ולא הרפה מהם עד שהניסם כמשדה קטל מנוסת חרב.

בהיותם מטבעם בעלי דמיון האמינו הערבים כי המת היהודי קם

למחרת בבקר נגש לאותו בחור יהודות לו שנית על שאפשר לו לברך בענית האמן שלו, אף הבחור כלל לא הבין על מה הוא מדבר, הוא לא ידע מאומה מאשר ארע באישון לילה, בעת שיטן על יצועו, אז הבין רבי חיים כי משמים סייעו בידו לעמד על גדרו, ושלחו עברו שליח מיוחד.

אמנם, מאותו היום כבד רבי חיים מאד את אותו בחור, באמרו, "אם אליהו הנביא בחר לבוא בדמותו, אין זאת כי הוא בעל מדרגה גבוהה".

כעין זה אומרים לאחר קריאת המגלה, "וגם חרבונא זכור לטוב", כי במדרש מובא שחרבונא היה אחד מסריסי המלך, והגיע אליהו הנביא בדמותו ויעץ למלך לתלות את המן, לכאורה קשה, אם אכן היה זה אליהו הנביא, מדוע יש לזכר לטוב את חרבונא, אלא, אם אליהו הנביא בחר לבוא בדמותו, אין זאת כי בעל מעלה הוא ויש לזכרו לטוב. (שאל אביד ייגד)

יתן ה' את איביו הקמים עליך נגפים בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך (כח יז)

ברשי"י, כן דרך הנבזלים לברח מתפוזים לכל צד.

מאז נוסד הישוב בירושלים, נהגו להוציא את הנפטר לקבורה באלונקה עשויה שני מוטות עגלים שהתחברו יחדיו על ידי ווי ברזל היוצאים מכל מוט, לפי המנהג נזהרו לדקדק שלא להליו את המת בירושלים, ואנשי החברה קדישא לא נמנעו מלהזהר בכך גם בלילות חשוך גשמים ושלג.

מהעיר העתיקה היו יוצאים דרך השער הקטן הוא שער האשפות והולכים במורד סמוך לחומה עד הגיעם להר הזיתים. לימים החלו אנשי החברה קדישא לסבל מערבים פורעים, שהיו מתנפלים עליהם ומיזדים בהם אבנים עד שנושאי המטה היו נאלצים לא פעם להשאיר את הנפטר ולנוס על נפשם.

מעשה ובעת שהלכו אנשי החברה קדישא עם נפטר, הקיפום הפורעים מכל צד עד שהיו מכריחים להשאיר את המטה ולברח, ואותה שעה עבר במקום אורח ממשפחת הברון רוטשילד עם בני לויתו, שהתארח בירושלים באותם הימים.

פרשת כי תבוא

והשיגוך

השמועה על דגי הבינית ממשפחת דגי הקרפיון המוצעים בחנות הדגים במחיר מבצע מיוחד עשו להם כנפיים ואנשי העיר מיהרו בהמוניהם לרכוש את הדגים הטעימים ולהכין מהם מאכלים משובחים במיוחד. להקה ענקית של דגי הבינית שהתה בימים האחרונים בחוף הים הסמוך לעיר, והדייגים כולם העלו במצודותיהם דגים למאות ולאלפים. היהצו הענק של דגי הבינית הוריד באחת את מחירו של הדג שבימים כתיקונם היה נמכר במחירים יקרים, תודות לטעמו העדין והמשובח. עתה ששלל רב של דגים כאלה נמשה מהים, ידעו הדייגים כי עליהם להוריד את המחירים ולסיים בהקדם את מכירת הדגים הטריים.

גם אשתו של רבי סעדיה חשקה בדגים אלו והיא פנתה לבעלה ואמרה לו: הנה לנו הזדמנות להעלות על שולחנו דגים טעימים כאלה, הלא ידעת את מצבנו הכלכלי שאינו מאפשר להרשות לעצמנו רכישת דגים שכאלה. עתה נקלעה הזדמנות כזאת לפתחנו, וכי נחמיצנה?!

דעתו של רבי סעדיה, איש תם וישר, הייתה מפוזרת עליו באותו יום והוא התעצל ללכת אל חנות הדגים. מעדיף היה להישאר בין ארבע קירות הבית ולא להטלטל ברחובות העיר בואכה חנות הדגים. הוא הצליח למצוא מגוון ענק של תירוצים ואמתלאות בנסיון נואש שלא ללכת לשם, אולם כלום לא הועיל לו מול נחישותה של אשתו לאכול דגים אלו. בסופו של דבר מצא רבי סעדיה את עצמו עומד בתוך חנות הדגים ומבקש גם הוא לקבל מאותם דגי בינית מבוקשים.

בברכה הגדולה שבחנות הדגים היו מאות דגי בינית, אך היה שם גם דג אחד ויחיד מסוג אחר: היה זה דג מסוג 'גטאן', שאיכותו הייתה גרועה בהרבה מדגי הבינית המשובחים. הדייג לא ידע להסביר איך השתרבב לו דג הגטאן בתוך דגי הבינית, אך כך זה היה. הדייג ניסה שוב ושוב להציע את דג הגטאן ללקוחות הרבים שהגיעו לחנות, אך כולם מיאנו לקחתו. התשובה שנשמעה מפי כולם הייתה אחידה: הזדמנות כה מיוחדת יש לנו לאכול את דגי הבינית היוקרתיים, וכי מדוע שנסתפק במועט וניקח את הדג הפשוט והזול?!

גם התכסיס של הדייג לחתוך במחצית את מחירו של דג הגטאן לא עלה יפה. איש לא הסכים להתפתות למחיר המוזל ולרכוש את הדג הזול והגרוע. אחד מהאנשים שסירב לקנות את הדג, אמר לדייג: בוא ואסביר לך את הסיבה שכולנו מסרבים את דג הגטאן שאתה מנסה לשווק לנו! דע לך כי נדמה לנו שבתוך הדג מצוי עקרב ארסי

בקרבי הדג ונדהם לגלות שם יהלום ענק ויקר מאוד. הדג בלע את היהלום, והנה היהלום הגיע לידו. רבי סעדיה ידע היטב כי חייו משתנים מאותו הרגע. הוא הפך להיות עשיר מופלג. הוא ניסה עוד פעם או פעמיים לבדוק שמא עוד יהלום נמצא חבוי בתוך הדג, אך עד מהרה הבין כי הנכון ביותר עבורו הוא לפנות עתה אל סוחר היהלומים הגדולים בעיר, יהודי עשיר מופלג, כדי שיעריך את שווי, ואולי אף ירכוש ממנו את היהלום במחיר מפולפל.

סוחר היהלומים קבל את רבי סעדיה בסבר פנים יפות. רבי סעדיה אמר כי יש לו דבר סתר אליו וכי הוא מבקש ממנו להסתגר אתו בחדר פנימי ולשוחח איתו. הסוחר הסכים, וכשרבי סעדיה הוציא מכיסו את היהלום המיוחד והניחו על השולחן - נדמה היה כי כל החדר התמלא אורה.

לפליאתו של הסוחר, כיצד הגיע יהלום מיוחד כזה לידו, סיפר לו רבי סעדיה את כל האמת: איש פשוט אנכי ואשתי כפתה עלי ללכת אל חנות הדגים לרכוש עבורה דג בינית. למרות שלא רציתי לעשות זאת, מצאתי את עצמי עומד בחנות הדגים. גם שם הצליח הדייג למכור לי, שלא ברצוני האמיתי, את דג הגטאן, שבבטנו מצאתי את היהלום.

נענה סוחר היהלומים ואמר לרבי סעדיה: רואה אני כי יהלום זה, שהפך אותך לעשיר גדול, הגיע אליך למרות שלא רצית לעשות את כל הפעולות שהביאו אותך לכך. אם כך היה הדבר תלוי, הרי שכלל לא היית הולך לחנות הדגים. אם זה היה כרצונך, הרי שכלל לא היית רוכש את דג הגטאן. אך משמים רצו בטובתך וביקשו להעלותך לגדולה ולזכותך בעשירות מופלגת, ולכן סובבו את הדברים עד שהדג עם היהלום הגיע אל תוך ידך.

כיון שכך, סיים העשיר ואמר, דע לך כי גם אצל אבי, רבי רחמים, כך היה. והעשירות שיש במשפחתנו הגיעה אלינו בדרך דומה לזאת... מהיות וסיפרת לי את סיפורך המדהים, מרגיש אני חובה לשתף אותך בסיפור המשפחתי שלנו. כך תדע את סוד עושרה של המשפחה.

הטה רבי סעדיה את אזניו והעשיר פתח בסיפורו המעניין:

אבי, רבי רחמים, איש פשוט היה. לא עני אך גם לא עשיר. התפרנס כדי להאכיל את משפחתו, ולא יותר מכך. לא היה בידו ממון כדי לממן לעצמו פינוקים ודברי מותרות, אך

שעוקץ גם את הדג עצמו וגם את מי שירכוש אותו! האם תחשוב שנרכוש דג עם עקרב בתוכו?! למרות הדברים הבוטים ששמע הדייג בגנותו של הדג הוא לא אמר נואש. הוא ידע היטב שעליו להמתין בסבלנות עד לבואו של אדם תמים ופשוט בו הוא יוכל לתעתע עד שיתרצה לרכוש את הדג הגרוע. ממרום שנות נסיונו במכירת דגים, הוא ידע כי איש כזה יבוא גם יבוא, וכי כל שעליו לעשות זה להמתין ולזהות אותו. חושיו העסקיים של הדייג לא אכזבו אותו, ותיכף עם כניסתו של רבי סעדיה לחנות הוא הבין כי זה האיש שיקנה ממנו את דג הגטאן.

כתפיו השמוטות של רבי סעדיה, תנועותיו העצלות וגופו הרפוי העידו כמאה עדים כי הוא הגיע לחנות הדגים שלא מרצונו, וכי כפו אותו עד שיאמר רוצה אני. רבי סעדיה עמד על יד הדוכן וביקש דג בינית. הדייג האיר אליו פנים ודרש בשלום. בחיוך מעושה התחיל הדייג להציע בפני רבי סעדיה את מרכולתו ואמר לו: שמא יחפוץ אדוני בדג גטאן משובח ומופלא בטעמו?! רבי סעדיה נענע בראשו לאות שלילה ואמר: לא! מבקש אני דג בינית! אשתי שלחה אותי לרכוש דג בינית, ואין אני יכול לאכזבה עם דג אחר.

הדייג שזיהה היטב את הפונטציאל הפעיל על רבי סעדיה את מיטב כישורי המכירה שלו. הציע לו את הדג במחצית מחיר ואמר לו כי הדג הוא גדול בהרבה מדגי הבינית, וכך יהיה להם לאכול לשבוע וגם להותיר. סופו של דבר שרבי סעדיה, שבלאו הכי הגיע לחנות שלא מרצונו, יצא מהחנות כשדג הגטאן שבידו, ועל פניו של הדייג נמרח חיוך של מנצחים.

בדרכו אל ביתו קיבל רבי סעדיה החלטה נבונה. הוא לא יבוא עם הדג כמו שהוא לבית. תחילה הוא יעבור דרך המטבח הממוקם בחצר מחוץ לבית, שם הוא ינקח את הדג היטב, יסיר ממנו את הקשקשים ויפרוס אותו לפרוסות נאות. כך מירב הסיכויים הוא שאשתו לא תזהה את התרמית ותחשוב שהוא אכן קנה דג בינית. גם אם היא תזהה שאין זה הדג אותו היא ביקשה לקנות, יהיה זה מאוחר מדי עבורה והיא לא תוכל להכריח אותו להחזיר את הדג לחנות, שכן הדג כבר נחתך לפרוסותיו, ולא ניתן להשיבו.

אמר ועשה. בצעדים שקטים נכנס רבי סעדיה אל המטבח ובתנועות מהירות טיפל בדג. הוא קרצף אותו היטב והסיר ממנו את סנפיריו וקשקשיו. לאחר מכן חתך את ראשו וביתר את בטנו.

ברגע שבטנו של הדג נפתחה קרן אור עלתה מתוך הדג. רבי סעדיה המופתע הביט

המחזיקים את האוהל, כשבתוכניתו לחפור בור עמוק יותר מהרגיל, כך המוטות יעמדו איתן והאוהל לא ינוע ברוח הנושבת מהים.

עודו חופר את הבורות והנה הוא מרגיש שפגע בתיבת מתכת. הוא מיהר לחפור סביב התיבה, וכששלף אותה נדהם לראות כי היא מלאה באבנים טובות ומרגליות. מטמון של עשיר שחי לפני מאות שנים והחביא את כל רכושו על שפת הים. אבנים יקרות אלו העשירו את אבי עושר רב, ואלו הם האבנים בהם פתחנו את מסחרנו הענף ביהלומים ובמרגליות.

הלא תראה, סיים הסוחר הגדול, בנו של רבי רחמים, ואמר לרבי סעדיה, שעדיין החזיק בידו את היהלום שמצא בתוך הדג: למרות שנראה היה כי עשית את כל האפשרויות כדי שהדג עם היהלום לא יגיע לידך, משמים סובבו שהברכה תשיג אותך.

כך גם היה אצל אבי, שהרי מתחם נופש זה רגילים עשירי העיר זה שנים רבות לקבוע בו את אוהליהם, ואף הם היו אמורים למצוא את התיבה, אך בהשגחה פרטית נעלמה התיבה מעיניהם. גם עצתו של הרופא לאבי להקדים ולבוא בחודש ניסן הייתה השגחה פרטית עבורו, שהרי אילו היה מוצא את התיבה בשעה שבני אדם מצויים שם היו יכולים למסור זאת לשלטונות והם היו מחרימים את כל המציאה הנפלאה. ובכלל, הרי אבי לא רצה ללכת אל המקום, אילולי הזהיר אותו הרופא על כך. אין זאת שהברכה האלוקית היא שמורה לאדם והיא תבוא אליו ותשיגו גם אם הוא כביכול יברח ממנה.

על הפסוק (דברים כח ב): 'וּבָאוּ עִלְיָךְ כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהִשְׁיֵגְךָ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ', שואל הגאון רבי יוסף חיים מבגדד, בעל 'בן איש חי', בספרו 'עוד יוסף חי': יש להקשות, כיון דאמר 'ובאו עליך' משמע דבאים מאליהם, אף על פי שאינו רודף אחריהם, ומאי הוסיף באמרו 'והשיגך'? ועוד, דמאחר שאמר 'ובאו עליך' נמצא 'השיגך' אותו?

כדי לתרץ קושיא זו סיפר רבינו יוסף חיים את צמד הסיפורים הללו, וסיים: והנה מכאן אתה למד, שכל העושר והברכה המוכנת לאדם מן השמים, לא מבעיא שתבוא אליו מאליה בנחת ולא בצער, אלא אפילו אם זה האדם הוא בורח מזה העושר והברכה הם ישיגו אותו ויבואו אצלו בעל כרחו. וזהו שאמר 'ובאו עליך כל הברכות האלה', באו מאליהם! שאין אתה צריך לטרוח ולחזר עליהם! ולא מבעיא זה, אלא אפילו אם אתה בורח מהם ודוחה אותם בשתי ידים, הם 'שיגוך' - בעל כרחך! וכאשר תמצא במעשה של הדג הנזכר. ותזכה להצלחה ניסית כזו כי תשמע בקול ה' אלקיך, ולא בבעבור לקבל שכר הן בעולם הזה והן בעולם הבא.

והשלטונות ידעו היטב איך להרוויח מכך הון רב: פקחים מיוחדים היו מסתובבים במקום וגובים את הסכום שקבעה הממשלה.

חיץ הרופא ואמר לו: אתן לך עצה טובה, וכך תוכל להנות מהנופש על שפת הים בלי לשלם אף פרוטה. דע לך כי עונת הנופש מתחילה בראש חודש אייר והיא נמשכת בחדשי הקיץ. בחודש ניסן אין איש מצוי במתחם הנופש. כולם עסוקים בהכנות לחג הפסח, כך גם בארצות הכלים אחרי החג. משכך גם פקחי הממשלה אינם נמצאים שם.

עצתי לך היא: סע לשם בראש חודש ניסן, הבא איתך אוהל מגורים ואת כל צרכיך, גם מצות ומאכלים כשרים לפסח, ותהיה שם במשך כל חודש ניסן. ברגע שתראה את הפקחים מגיעים בראש חודש אייר, תפרק את האוהל ותחזור לביתך. חודש ניסן הוא גם חודש מצוין לשאוף בו את האוויר הצח והנקי וכך בס"ד תהיה לך רפואה שלמה.

רבי רחמים היה שבע רצון מהעצה הטובה. הוא עשה כדבר הרופא והקפיד על נטילת התרופות והשיקויים, וכבר בשלהי חודש אדר החל להתארגן לקראת נסיעתו לשפת הים. בראש חודש ניסן עמדו רגליו של רבי רחמים על החול, מוטות האהל והבד היו מוטלים על ידו, ורבי רחמים החל מהפך בדעתו היכן המקום הטוב ביותר להקמת האהל.

אם בחודשי הקיץ האהלים עמדו צפופים וכל הקודם לתפוס את המקומות הטובים - זוכה לעצמו, הרי שעתה ראה רבי רחמים מול עיניו שטח אינסופי, ומרוב טובה הוא לא הצליח לקבל את ההחלטה היכן המקום הטוב ביותר לבנות את אוהלו: האם ממש סמוך למים, מה שיעמיד את האוהל בסכנת הצפה פתאומית, או מעט רחוק יותר. האם לצד צפון או דרום; היכן השמש חזקה יותר בבוקר והיכן בצהריים. לכל מקום מעלה אך גם חסרון.

לאחר שעה ארוכה של הרהורים החליט רבי רחמים כי פינה מסוימת היא המקום הראוי ביותר לאוהל. אפס כי לאחר שטרח והקים את האוהל, הבין לפתע כי טעות גדולה נעשתה כאן. המקום אינו נוח בעליל. למזלו של רבי רחמים הוא יכול היה להתחרט, שכן איש מלבדו לא היה במתחם, אולם מזל זה היה גם בעוכרו, שכן הוא הקים ופירק את האוהל למעלה מעשר פעמים. בכל פעם שסיים לבנות את האוהל הוא חשב כי הנה הוא מצא מקום טוב יותר.

שעות רבות חלפו ורבי רחמים עוד עסוק בפירוק האהל ובבנייתו מחדש. בפעם האחת עשרה היה נדמה לרבי רחמים כי הוא הגיע אל המנוחה ואל הנחלה. הפעם הוא גם החליט, כי מכיוון שהפעם זה סופי, פה אשב כי אויתיה, הרי שהוא יבנה את האוהל בצורה חזקה ואיתנה. הוא החל לחפור את הבור בו ינעץ את המוטות

הוא גם לא היה זקוק לכך. שמח בחלקו היה וכך חינך את ילדיו וכל משפחתו.

ביום מהימים החל אבי, רבי רחמים, להרגיש שלא בטוב. תחילה ניסה רבי רחמים להתעלם מכך ולהמשיך בשגרת חייו, בעבודתו ובסדרי לימודיו, אולם תוך ימים ספורים הוא ראה שאין באפשרותו להמשיך כך. תחושתו הייתה רעה מאוד, כל גופו היה כשבר כלי, והוא שכב במיטה כשהוא רועד בכל אבריו.

רופא מומחה שהוזעק אל הבית אבחן מיד את המחלה הקשה רח"ל בה חלה אבי, אך הוא גם הקדים רפואה למכה אותה זיהה: דע לך, רבי רחמים, כי אכן מדובר במחלה קשה אך בעזרתו של רופא חולים יש בידינו לרפא אותה לחלוטין. עליך ליטול את סממני הרפואה והשיקויים המיוחדים שנכין לך מצמחי מרפא נדירים המיובאים מארצות רחוקות, וכך עד מהרה תקום ותתהלך על משענתך כאדם בריא.

עם זאת, עליך לדעת, המשיך הרופא ואמר, כי גם לאחר רפואתך השלמה בקרוב א"ה, עליך לשמור על תקופת החלמה מיוחדת, בדיוק כפי ההוראות שאתן לך. תקופת החלמה זו, בצורה ובאופן שאפרט לך, היא קריטית עבורך ואין לך כל אפשרות לוותר עליה. אם לא תעשה כך, עד מהרה תשוב המחלה ותפקוד אותך רח"ל.

הקשיב רבי רחמים לדברי הרופא המהולל שפתח והסביר: החיים בעיר הגדולה יש בהם מעלות כמובן, אך יש בהם גם חסרונות מובהקים: האוויר מלא אבק ופיח, המכונות התעשייתיות ואמצעי התחבורה פולטות רעלים קשים שפוגעים בבריאות, או גרוע מכך: מזיקות באופן חמור מאוד.

כדי שגופך יוכל להתנקות מכל אותם רעלים חובה עליך לשהות במשך חודש לפחות במתחם הנופש הגדול והידוע השוכן על שפת הים הגדול. האוויר הנקי והצח שיש על החול סמוך לגלי הים הוא הכרחי לבריאותך ולנקיון אברייך הפנימיים. שם לא יפריעו לך בכל הטרדות שמצויים אצל אנשים המתגוררים בתוככי המטרופולין, ומנוחה זו תביא לבריאותך.

פניו של רבי רחמים התכרכמו והוא לחש: מניין יהיה לי את סכום הכסף הגדול הנדרש כדי לשהות במתחם נופש זה? בקושי מביא אני פרנסה לילדיי, ועתה, עלי גם לשלם על התרופות היקרות, וגם לממן נופש כה יקר?!

צודק היה רבי רחמים בשאלתו זו. מתחם הנופש הגדול היה שייך לשלטונות, ובחדשי הקיץ החמים, החודשים בהם עשירי העיר היו יוצאים לנופש קיץ על שפת הים, היו השלטונות גובים סכום מפולפל על כל אהל ואהל שנבנה במקום. חודשי הקיץ היו החדשים בהם היו העשירים בורחים מהחום המהביל שהיה בעיר הגדולה ובונים לעצמם אהלים על שפת הים,

מילין יקירין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה-תא חד-תא

חֲדָתָא דְאִוְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

השומר על צלם אלקים בקדושה ניצל מחיות רעות

אצל גדולי עולם שהיו הטבע משתנה מפני צורתם הקדושה, כמו שמספרים על בעל האור החיים הקדוש שהשליך אותו מושל העיר לגוב האריות, ובדרך נס התייראו מפניו האריות ולא נגעו בו לרעה.

כל זמן ששמר אדם עצמו בטהרה צלם אלקים מאיר בפניו והכל יראים ממנו, ורק אם העביר חלילה במעשיו את צלם הקדושה מעל פניו יש לו להתירא מבעלי חיים וכמאמר חז"ל (שבת קנא): אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה שנאמר (תהלים מט יג) 'אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו', ומעשה בהגאון בעל פני יהושע ע"ה בלכתו בבוקר מעוטף בלית ומעוטר בתפילין בדרכו לבית הכנסת, והנה נקרה אריה מסוכן בדרכו, והגאון ע"ה לא נבהל אלא הפשיל את הטלית מעל פניו, וכאשר ראה האריה את קלסתר פניו הקדושים נפלו עליו אימה ופחד וברח לנפשו.

שר של ים מתירא מן הצדיק

וכך היה מעשה בהרה"ק רבי אלעזר רוקח ע"ה בעל מעשה רוקח, שבעת הפלגתו בים התרגשה סערה כבדה וביקשה להטביע את הספינה בלב ים, כאשר הרגיש הצדיק שכל מאמצי הנוסעים עולים בתוהו והסכנה גוברת והולכת, ביקש לעמוד על גבי הסיפון כשהוא מביט אל עבר הים, וכעומדו שם הסיט מעט את כובעו באמרו שהוא מבקש להראות לשר של ים את צלם אלוקים שעל פניו, ואמנם מיד בעשותו כן פסקה הסערה ונח הים מזעפו, ויהי הדבר לפלא איך שהציל בקדושתו את הספינה על נוסעיה [וראה בזהר (הקדמה יג): וכיון דדיוקנא דאדם אתרשים ביה שליט על כל בריין דעלמא בההוא דיוקנא, הדא הוא דכתיב (בראשית ט ב) 'ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ' וגו', כלחו זעין ודחלין מההוא דיוקנא דאתרשים ביה].

מצלם אלקים החקוק בו ואינם מזיקים אותו [וזהו סוד מה שאמרו (שבת קנא): דאמר רמי בר אבא, אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה, שנאמר (תהלים מט יג) 'אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו'. וראה בזהר הקדוש (יתרו עא): כל אינון בני נשא דלא חטאן קמי מאריהון ולא עברין על פקודי אורייתא, זיו דיוקנא דלהון לא אשתני מחיזו דדיוקנא עלאה, וכל בריין דעלמא זעין ודחלין קמיה, ובשעתא דבני נשא עברין על פתגמי אורייתא אתחלף דיוקנא דלהון, וכלהו זעין ודחלין מקמי בריין אחרנין בגין דאתחלף דיוקנא עלאה ואתעבר מנייהו, וכדין שלטי בהו חיות ברא דהא לא חמו בהו ההוא דיוקנא עלאה כדקחזין, וזהו שמצינו

ויראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליהם ויראו מופת (כח, י).

כתב האור החיים: וראו כל עמי הארץ וגו', גם זה הוא מכוון כנגד שמירת מצות לא תעשה, כי כל זמן שהאדם שומר עצמו מהעבירות אין צלם אלקים עובר מעל פניו, וכל הנבראים אדם ובהמה מזדעזעים ממנו מה שאין כן המתעב מעשיו מעבירין ממנו הצלם, וכמאמר קין (בראשית ד יד) 'והיה כל מוצאי וגו', עכל"ק.

כל אדם מישראל חקוק בו צלם אלקים, וכפי מה ששומר עצמו בקדושה ובטהרה כך זוכה שיאיר בו הצלם ויסייע לו בכל דרכיו, וזהו שכתוב (שם ט ב) 'ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ', כי חיות הארץ מתייראים

מילתא דפליאה

חשיבות דורות השפלים

אם ישאלך אדם שכשמתבוננים בגודל עבודתם של הדורות הקודמים אפשר לבוא לידי רפיון ובמה נזכה אנחנו לעבודת ה', השב לו שכן שאל רבינו חיים ויטאל ע"ה את רבו האר"י ז"ל, אחרי שרואים אנו את גודל מעלת הראשונים, ועד כמה דקדקו על עצמם על פגם קל ומועט, וכמה הרבו להצטער ולהתענות על מיעוט עבודתם לבוראם, אם כן במה נזכה אנו אזובי הקיר שאין עבודתנו חשובה למאום בפניהם, ובמה נבוא לפני המלך לחלות פניו בעבודה תמה ונקיה. השיב לו האר"י ז"ל שבדאי בדורות הראשונים היו נשמות גבוהות ביותר והיה נדרש מהם עבודה לפי ערך מדרגתם, אבל ככל שמתאחרים הדורות מתמעטת הקדושה בעולם, ומשום כך כל עבודה מועטת יש לה חשיבות מיוחדת בשמים, ואפילו אנחה של יהודי שמצטער על מיעוט חלקו בעבודת ה', יש לה חשיבות גדולה ורצויה היא במרום כמו עבודתם של הדורות הקדמונים.

[והרה"ק מאיזביצא ע"ה אמר ששמע דבר חידוש מפי רבו הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה, שיש מעלה מיוחדת לדורות האחרונים על פני הדורות הראשונים, כי אף שבדורות האחרונים המוחות מתמעטים בכל פעם, אבל נקודת החיים שבלב מתרחבת תמיד ונעשה מזוכך בכל פעם בגלות יותר (פרי צדיק ואתחנן אות כא)].

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

כלל ישראל בזכות הצדיקים - והצדיקים בזכות ישראל

רבך מצבא השמים, כי הלבנה מקבלת את אורה מן החמה, אבל בהתקרבה אל החמה אין אורה חזק כמו בזמן שהיא מתרחקת ממנה, וזה לאות גם לענין התלמיד והרב, ככל שיירא התלמיד מרבו ולא יתקרב אליו יותר מדי, כן יזכה לקבל ממנו שפע טוב.

המקושר לצדיק חשוב כעומד לפני ה'

עוד מעלה גדולה בהתקשרות לצדיקים, שעל ידיה נחשב האדם כמי שעומד תמיד לפני ה' יתברך, כי דוע דברי הירושלמי (שבת פ"א ה"ב) 'כל האומר שמועה בשם צדיק יראה כאילו בעל השמועה עומד כנגדו', נמצא שהמתקשר לצדיק הרי כעומד לפניו, והרי הצדיק עומד במחשבתו תמיד לפני ה' יתברך, וכיון שהוא כעומד לפני ה' יתברך אין שורה בו שום שכחה מאיתו יתברך, כמו שיש לרמז בדברי המשנה (פאה פ"ו מ"ד) שהשוכח מן התבואה 'שלפניו' אין זה חשוב שכחה, ופירש הרה"ק מהר"ש מבעלזא ע"ה שהצדיק העומד לפניו יתברך אין שייך בו שכחה, כי תמיד עומד הוא להיזכר ביחוד ה'. והמקושר לצדיק זוכה מכוחו להיות ניצב תמיד לפני ה'.

המקושר ברבו דבוק בה' גם בביתו

והנה לא זו בלבד בהיות האדם קרוב אל הצדיק, הרי הוא מקושר אליו ומקבל מכוחו שפע קודש, אלא גם בהיות האדם בביתו עליו להוסיף ולהתקשר אל רבו, לבל תיפסק ממנו ההשפעה מעם רבו, וכמו שפירש הרמ"מ מקוסוב ע"ה בספרו אהבת שלום (ואתחנן ד"ה לך אמור) על הפסוק (לעיל ה כז-כח) 'לך אמור להם שובו לכם לאוהליכם, ואתה פה עמוד עמדי', שזה עצמו נכלל בצויו לומר לבני ישראל, שגם בשובם לאהליהם יתנו אל ליבם שמשה רבינו עודנו עומד לפני ה', ואינו מפסיק כל עיקר מעבודתו, ואם יתקשרו ברבם בהיותם רחוקים ממנו, יזכו גם אז להיות נזכרים לטובה לפני ה' בכל דרכיהם.

כפי ההתקרבות אל הצדיק כן זוכה לקבל ממנו

והנה כשמבקשים למלא כלי משקה מצינור, צריך להניח כלי קיבול קרוב לצינור, ואם יתרחק הכלי מן הצינור לא יוכל לקבל מאתו, כעין זה פירש הרה"ק רבי שלום מבעלזא ע"ה את אופן קבלת ההשפעה מהצדיק, כפי התקרבות האדם אל הצדיק להתקשר ולהידבק בו, כך זוכה לקבל מאיתו שפע קדושה וברכה, וצריך להיזהר לא להתרחק מהצדיק כדי שלא תלך ההשפעה לאיבוד. וכך כתב בתפארת שלמה (יתרו ד"ה אני) בשם הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב ע"ה, על הכתוב (בראשית מד יז) 'האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד', כי כאשר דרך הגביע שהוא כלי המקבל צריך להיות עומד למטה מכלי הנשפך ממנו לתוכו, כי אם הוא עומד למעלה איננו יכול לשפוך בתוכו, כן התלמיד צריך להיות שפל בדעתו נגד הרב המשפיע לו ואז יהיה ראוי לקבל ממנו.

ובזה ביאר הרה"ק מסאסוב (ליקוטי רמ"ל מקץ): 'מאוד מאוד הוי שפל רוח' (אבות פ"ד מ"ד), כי אם ירצה האדם להריק מכלי אל כלי, אזי זה הכלי שהוא משפיע ומוריק צריך להיות למעלה והכלי שמקבל צריך להיות למטה, לכן אמר 'מאוד מאוד הוי שפל רוח', כדי שתוכל לקבל מכל אדם איזה מדה טובה, וזה 'האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד', היינו שיוכל לעשות את עצמו כלי המקבל כמו הגביע שיכול לקבל כל דבר, כן אתה תוכל לקבל מכל אדם מדות טובות ותוכחות, 'הוא יהיה לי עבד', ואתם עלו לשלום אל אביכם, היינו לה' יתברך.

כפי מוראו מרבו כן זוכה לקבל ממנו

מכל מקום יזהר התלמיד שלא להתקרב יתר על המידה אל רבו, ואדרבה כפי המורא מפניו כן יזכה לקבל ממנו, כמו שאמר הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב ע"ה בביאור דברי חז"ל (אבות פ"ד מ"ב) מורא רבך כמורא שמים, שיש ללמוד דרכי מורא

ובאת אל הפתח אשר יהיה פתחים ההם וגו' הגדתי היום לה' אלקיך וגו' (כו ג). כל עבודת ה' של האדם היא מכוח הצדיק המשפיע על כל הקרובים אליו, ומאידך גיסא כל מדרגות הצדיק באות מכוח כלל ישראל, ובה פירש בדברי יחזקאל (ד"ה ובאת) דברי הכתוב ובאת אל הכהן וגו' ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך וגו', ולא כתוב 'הגדתי היום לה' אלוקי', כי זהו עצם הגדת איש ישראל לכהן, כל מה שזכיתי להבאת ביכורים הוא מכוח ה' אלקיך, מחמת שייחד ה' אלקותו עליך, וכל עבודתי היא רק מכוח ה' אלקיך. אכן בהמשך כתוב ולקח הכהן וגו' לפני מזבח ה' אלקיך, כי הכהן בעצמו מייחס את הגדולה והכבוד דוקא לכלל ישראל, וזהו שהכהן אומר ה' אלקיך, כל כוחו של הכהן הוא מכלל ישראל שייחד ה' שמו עליהם.

כח הצדיק בא מהמאמינים בו

עד כמה שמתחזקים להאמין בכוחו של הצדיק, כך מתחזק כוחו להשפיע רוב טובה על הדבקים בו, כי כל כח הצדיק בא על ידי תלמידיו המאמינים בו, כמו שאמר הרה"ק ר' יצחק מווארקא ע"ה פירוש הכתוב (שמות יח כא) 'ואתה תחזה מכל העם', כי מה שהצדיק רואה ברוח הקודש, הוא רק על ידי 'כל העם', על ידי שמתקבצים אצלו תלמידים וחסידים.

כפי הידיעה שאין לו השגה ברבו כך מקבל מכוחו

והנה אמרו חז"ל (מו"ק יז). אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (מלאכי ב ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא', אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו, ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו. והקשה הרה"ק ר' זושא מאניפולי ע"ה, שהרי לאדם פשוט אין כל השגה במלאך, ואם כן לא יוכל להשיג אם הרב דומה למלאך אם לאו. תירץ הרה"ק, זו אכן כוונת הגמרא, שאם האדם מבין שרבו דומה למלאך ואין לו בו שום השגה, אזי יכול הוא ללמוד מפי הרב ולקבל ממנו תורה, אבל כל זמן שאין התלמיד מתבטל בפני רבו כמו בפני מלאך, אינו יכול ללמוד מרבו ולקבל תורה מפיו.

יחוד הכוונה בעבודת ה' לשם שמים

שבכל יום הוא מוכן לגאול אותנו אם נשוב בתשובה, כמו שכתוב (תהלים צה ז) 'היום אם בקולו תשמעו' (סנהדרין צח). ויש לבאר 'בקולו' היינו באותו הקול שהשמיע לנו במתן תורה, 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני', רמז שלא יהיה לנו יראה זרה בעמדתנו לפניו, אלא תהיה עבודתנו מיוחדת אליו יתברך, וכפי מה שניזוהר לשמוע את אותו הקול כך נזכה לגאולה בקרוב, 'היום אם בקולו תשמעו'.

ואותו הקול ואותו הציווי נמשך בכל יום, כמו שאמרו (סנהדרין יז) על הפסוק (לעיל ה יט) 'קול גדול ולא יסף' שאותו הקול שנשמע בסניי אינו נפסק לעולם, וכך מוטל עלינו להתחזק תמיד בענין זה לייחד את עבודתנו לשמו יתברך בלי תערובת פניות זרות.

אדון לעצמו, וכאילו עובד ומתפלל לאותו אדם.

ובזה פירש את הפסוק **וללכת בדרכיו ולשמור חוקיו ומצוותיו ומשפטיו ולשמע בקולו**, גם אם אחרי שהוא הולך בדרכי ה' בקיום מצוות התורה, צריך גם כן להיות זהיר **לשמע בקולו**, היינו באותו קול ששמענו בסניי 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני', שלא לשתף בעבודתנו שום כוונה אחרת.

יחוד העבודה לשם ה' מקרב את הגאולה

קירוב הגאולה אף הוא תלוי בייחוד העבודה לשם שמים, שכן אמר משיח לרבי יהושע בן לוי שיבוא היום לגאול את ישראל, וביאר אליהו הנביא את דבריו

את ה' האמרתי היום להיות לך לאלקים וללכת בדרכיו וגו' (כו יז).

צריך מאוד להיזהר בעת קיום המצוות שתהיה מחשבתו מיוחדת לעבודת הבורא, ולא תתערב בליבו כוונה אחרת זולת לעשות נחת רוח לבורא, ובה יקיים 'בכל דרכיך דעהו' (משלי ג), שבכל דרכי האדם תהיה כוונתו רק לדיעת ה' ולא שום פניה זרה, וכן בעומדו לפני ה' בתפילה לא תהיה לו אלהות ומרות אחרת, ולא יירא ולא יפחד משום בריה כי אם מאלקיו אשר לפניו הוא מתפלל, וכמו שכתב **בנועם מגדים** (ד"ה את ה' האמרת) בשם אביו ז"ל, כי המתפלל הוא כעומד לפני ה' ושכינה כנגדו, על כן 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני' בעודך מתפלל לפני, ואם תהיה כוונתו לשם אדם הרואהו הרי זה כקונה

הקב"ה זוכר את המצוות והעבירות שהאדם שכח

לו על אותו רגע ולא יותר, כי בנקל לדחות לשאל תחתית חס ושלו.

ידיעה זו שלא הגיע לתחילת

העבודה היא עצמה השער לה'

ניתן להמליץ על כך את מאמרו של רבינו **הקדוש בעל הנועם אלימלך ע"ה** (ליקוטי שושנה ד"ה פתחו) על הפסוק (תהלים קיח יט) 'פתחו לי שערי צדק' וכו', וזה לשון קדשו: דהנה עיקר מדת הצדיקים כך היא, בכל מה שעובד יותר להבורא ברוך הוא, הוא מבין יותר שאינו יכול להגיע אל תכלית העבודה, כי אין סוף בדבר, וזה הוא עיקר הבנת הצדיק שמבין זה שאינו יכול לבוא אל התכלית הגמור והיא היא העבודה.

וזהו שאמר הכתוב 'פתחו לי', פירוש הצדיק אומר שיפתחו לו השערי העבודה לבוא במעבוד הבורא, לפי שסובר שלא עשה כלום עדיין ולא פעל בעבודתו כלל עדיין. ומשיבין לו 'זה השער לד', פירוש, היא היא עיקר העבודה לידע זה שאינו יכול לגמור בהעבודה, כי דבר שאין לו סוף ותכלית. ע"כ דברי קדשו. ובהם נשכיל להבין עבודת הצדיקים שלא החזיקו טובה לעצמם ותמיד חשבו שעדיין לא באו לעיקר העבודה, אין זאת אלא מחמת שראו אפסיות האדם אל מול גדלו וחסדיו של הבורא יתברך, ומכל שכן אנו, שאם הראשונים כמלאכים אנו וכו'. ה' יתברך יזכנו להכניע ערפנו ולעבדו יתברך עבודה תמה אמן.

כי מה לו לאדם אצל בוראו, וכל שאעשה אינו מספיק מול הטובות והחסדים הסובבים אותי, ועל כך מתוודה.

צדיקים גדולים הבינו כי כל שיעשו אינו שווה לחובתנו כלפי ה' יתברך

צדיקים גדולים ועצומים עמלו להחדיר בליבם כי כל אשר יעשו לא ישווה לערך החסדים שמעניק לנו בורא עולם, וגם כשעושה דבר מה, האם יודע אם נתקבל ברצון שמא לא עשהו כראוי או שמא חטא וחטאיו מסתירים ומונעים ממצותו להתקבל ברצון. כך לימדנו **הרה"ק מקאמרנא ע"ה** בספרו **היכל הברכה** (כי תשא רעו:), שהחזוה מלובלין הזהיר אותנו להשפיל את עצמו ולעשות תשובה קודם כל תפילה ולימוד. כמו ששמע ממנו תלמיד אחד שאחר חצות קודם לימודו אמר, ריבונו של עולם, אפשר אני מן אותן שכתוב בהם (תהלים נ טז) 'ולרשע אמר מה לך לספר חוקי' והתמרמר מאוד, והאריך בדברי ריצוי ובכיה ותחנונים.

זו היא העצה שלא לבוא לידי גאות חלילה מהמצוות שעשה, וידע בלבו את אשר אמר **הרה"ק מלובלין** (שם) אין גרוע בעולם כמותי, אפילו אם יאמר לי מלאך השם שאני צדיק, איני מאמין לו. ואם יאמר לו הקב"ה בעצמו שאני צדיק, אאמין

לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי (כו יג). מסופר כי כאשר פגש **האדמו"ר בעל האהבת ישראל מו"ז'ניץ ע"ה** את **האדמו"ר רבי יואל מסאטמר ע"ה**, הזכיר **האדמו"ר מו"ז'ניץ** את מאמרו של **הקדושת לוי מברדיטשוב ע"ה**, על הנאמר בראש השנה 'כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם ואין שכחה לפני כסא כבודך', שכאשר אדם עושה מצוה ומחזיק את עצמו בגינה ומתגאה, הקב"ה שוכח את המצוה, וכן להיפך אם אדם עובר עבירה חלילה וזוכר מזה ויודע שעליו לתקן מעשיו בבחינת 'וחטאתי נגדי תמיד' (תהלים נא ה), אז ה' יתברך שוכח כביכול מהעבירה שעשה.

וזו הכוונה 'כי זוכר כל הנשכחות' הקב"ה זוכר את המצוות שהאדם שכח שעשה אותם ולא החזיק טובה לעצמו, וכן להיפך הקב"ה זוכר אם האדם שכח שעשה עבירה ולא שם על ליבו לתקן את אשר עיוות.

בהבאת הביכורים מתוודה על כך שלא השכיל שאין במעשיו כלום מול חסדי ה' עליו

ענהו **האדמו"ר מסאטמר** שעתה מחוור לו מה שנאמר בוידי מעשר **לא עברתי ממצוותיך ולא שכחתי**, ולכאורה בוידי מזכיר האדם את הדברים הלא טובים שעשה, אם כן מדוע מזכיר את המצוות שעשה. אך בדברי הקדושת לוי מובן, שאמנם עשיתי מצוות אך **לא שכחתי מהם** והחזקתי טובה לעצמי, ולא נתתי אל לבי

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי' להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com